

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra botaniky a fyziologie rostlin

Záměr naučné stezky Metuje: hodnocení, medializace

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Petr SMOLA

Vedoucí práce: Mgr. Milan SKALICKÝ, Ph.D.

© 2013 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Záměr naučné stezky Metuje: hodnocení, medializace“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 10. dubna 2013

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu diplomové práce Mgr. Milanu Skalickému, PhD. za odbornou pomoc při tvorbě diplomové práce, Dr. Peteru Pudíkovi za odbornou pomoc při tvorbě dotazníku pro sociologický průzkum, starostovi obce Černčice za vstřícný přístup k rozhovorům a v neposlední řadě mé rodině za trpělivost a studijní podmínky, které mi vytvořila.

Naučná stezka „Metuje“

Educational trail „Metuje“

Souhrn

Práce se obecně zabývá naučnými stezkami, popisuje je jako zařízení, která mají návštěvníky seznámit zejména s přírodovědnými a kulturními zajímavostmi okolí. K tomu využívají informační tabule na jednotlivých zastaveních, které informují o dění v dané lokalitě, přibližují funkci krajiny, vzácné, nebo jinak zajímavé druhy živočichů a rostlin, pozoruhodné geologické jevy, stavby, lidovou tvorbu, archeologické naleziště, památky, historii místa, ovocné stromy apod. Má přiblížit historii a současnost naučných stezek v České republice a zahraničí, pohled na jejich účel, podstatu a smysl.

Cílem práce bylo provést sociologický průzkum a na jeho základě zdokumentovat místo vhodné pro realizaci stezky, vyhledat zajímavosti a naučnou stezku navrhnout.

Hypotézy řešily, zda mají občané zájem o naučné stezky, neobávají se přílivu cizích lidí, vandalizmu a zvětšení ekologické zátěže odpadky, jestli existují v okolí prostory pro realizaci naučné stezky, která by byla přístupná všem zdravotním i věkovým kategoriím občanů a v neposlední řadě zda bude naučná stezka dostatečně medializovaná.

Hlavními metodami byla observace a dotazníkové šetření v lokalitě katastru obce Černčice u Nového Města nad Metují. Šetřením byla potvrzena hypotéza, že zájem o výstavbu naučné stezky mezi občany a zástupci obce v čele se starostou existuje, jsou ochotni se zapojit do její realizace a následně o stezku i pečovat, dále bylo šetřením zjištěno, že finanční náklady by nebyly vysoké, protože trasa naučné stezky by byla plánovaná na stávajících komunikacích v okolí obce, které jsou částečně obecní a částečně státní, jsou udržované, plně sjízdné a schůdné pro všechny občany, tok Mlýnského potoka je sjízdný a je vodáky již využíván, cyklostezka vede z větší části po cyklotrasách, které jsou značeny a to potvrzuje hypotézu o přístupnosti všem zdravotním i věkovým kategoriím občanů. Hypotéza, že jsou naučné stezky dostatečně medializované byla vyvrácena. Občané nejčastěji zjistili existenci naučných stezek z dotazníku, další nejčastější odpověď byla od známých a přátel. Naučné stezky je potřeba více medializovat, zejména v regionálních médiích.

Závěrem je možné konstatovat, že dotázaní občané by uvítali realizaci naučné stezky Metuje.

Klíčová slova: nauka, stezka, řeka, hodnocení, medializace

Summary

The thesis deals with educational trails in general, describing them as a device to acquaint visitors primarily with natural and cultural attractions of the surrounded area. To do this, information boards placed at various stops provide information about events in given locality, drawing near the function of landscape, rare or otherwise interesting species of animals and plants, remarkable geological phenomena, structures, folk art, archaeological sites, monuments, history, space, fruit trees etc. It is to bring the past and present of educational paths in the Czech Republic and abroad, the view of their purpose, essence and meaning.

The aim of this work was to carry out a sociological survey, on its base document locations suitable for realization of educational path, seek attractions and project a final pathway.

Hypotheses deals with issues such as whether local people are interested in educational paths, do not fear the influx of strangers, vandalism and increase the environmental burden caused by garbages, if does exist suitable space for the implementation of educational path in the neighborhood, accessible to all, regardless of their age or state of health. Last, but not least, whether the educational trail will be sufficiently publicized.

The main methods employed in this thesis were an observation and a questionnaire survey in the village of Černčice near Nové Město nad Metují. The survey confirmed the hypothesis that there is a concern among local citizens and representatives of the municipality for construction of educational trail, they are willing to participate in its realization and consequently will support care of it. Further on the investigation revealed that the financial costs would not be high, because the route trail would be planned on the existing roads in the vicinity of the village, partly municipal and partly state, are maintained, fully travelable for all citizens, the stream of Mlýnský potok has already been exploited by paddlers, cycle track leads mostly on the marked cycle routes, confirming the hypothesis of accessibility by citizens of all ages and state of health. The hypothesis that the trail has been publicized sufficiently has been refuted. Citizens mostly learned about the existence of educational trails from the questionnaire, the next most frequent common response was from acquaintances and friends. Educational trails require more publicity, especially in the regional media.

In conclusion it can be stated that respondents would welcome the implementation of nature trails Metuje.

Keywords: science, trail, river, assessment, medialization

Obsah

1	Úvod	7
2	Vědecká hypotéza a cíl práce	8
3	Literární řešerše.....	9
3.1	Naučné stezky	11
3.1.1	Interaktivní naučné stezky	11
3.1.2	Historie naučných stezek	12
3.1.3	Současný stav naučných stezek	12
3.1.4	Naučné stezky v zahraničí	12
3.1.5	Environmentální výchova	13
3.2	Financování Naučné stezky Metuje.....	14
4	Metodika.....	17
4.1	Sociologie a sociologický průzkum	17
4.2	Vlastní sociologický průzkum	17
4.2.1	Plán sociologického průzkumu	17
4.2.2	Dotazník (příloha č. 1).....	18
4.3	Postup při vypracování samostatné práce	18
4.3.1	Metodika ankety	19
5	Výsledky.....	20
5.1	Výsledky vlastního dotazníkového šetření.....	20
5.2	Návrh naučné stezky	31
5.2.1	Naučná stezka Metuje – oblast	31
5.2.2	Fauna a flóra	33
5.2.3	Řeka Metuje	44
5.2.4	Nové Město nad Metují – Krčín	46
5.2.5	Mlýnský potok	46
5.2.6	Podhorní mlýn.....	47
5.2.7	Obec Černčice a věž v Černicích	48
5.2.8	Mlýn Osíček.....	51
5.2.9	Obec Dolsko	52
6	Diskuze.....	54
6.1	Diskuze k dotazníkovému šetření	54
6.2	Diskuze k návrhu naučné stezky.....	56
7	Závěr	59
8	Literatura.....	60
9	Přílohy.....	62

1 Úvod

Termín naučná stezka je druh venkovní značené turistické trasy, která seznamuje návštěvníky s přírodovědnými či kulturními zajímavostmi okolí.

Tématem této diplomové práce je Naučná stezka Metuje, která je hypotetickou úvahou o zřízení nové naučné stezky. Má být dokumentací o tom, na co vše zřizovatel narazí, jakým způsobem je nutné zdokumentovat a zmapovat sledovaný prostor, které instituce je nutné navštívit a s kterými jednat, jakým způsobem se dá naučná stezka financovat, jak by měla vypadat informační tabule a co musí obsahovat, s čím zřizovatel musí počítat následně po vytvoření naučné stezky atd.

Motto: „Vše krásné, co je kolem nás, pochází z přírody. Krásná příroda tu vždy byla, je a chceme, aby zůstala i do budoucna.“

Motto: "Everything beautiful around us comes from nature. Nature's beauty has been here always, and we want it to endure into the future"

2 Vědecká hypotéza a cíl práce

Cílem této práce je zdokumentování prostoru pro návrh nové naučné stezky Metuje na středním toku řeky Metuje a na jeho levém ramenu Mlýnského potoka s ohledem na danou lokalitu. Dotazníkovým šetřením má být zjištěn zájem o stezku, informovanost občanů o naučných stezkách. Jaké musí být podniknuty kroky k její realizaci a jaká bude plnit očekávání. Byly prověřeny postoje starosty obce včetně vlivu obce na realizaci a medializaci stezky.

Práce se opírá o teoretické poznatky a výsledky vlastního průzkumu.

K výstupům byla využita observační metoda a sociologický průzkum dotazníkovou anketou.

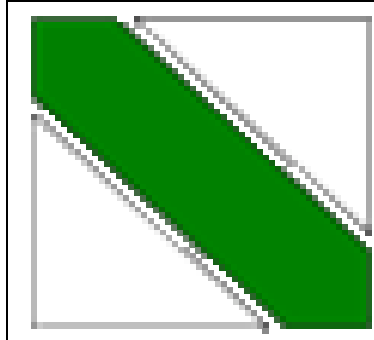
Hypotézy

- 1) Mají občané zájem o naučné stezky, neobávají se přílivu cizích lidí, vandalizmu a zvětšení ekologické zátěže odpadky?
- 2) Existují v okolí prostory pro realizaci naučné stezky, která by byla přístupná všem zdravotním i věkovým kategoriím občanů?
- 3) Jsou naučné stezky dostatečně medializované a bude dostatečná případná medializace naučné stezky Metuje ?

3 Literární rešerše

Naučná stezka je pravidelná vymezená venkovní turistická trasa, která je značená značkou pro naučné stezky, čtverec se zeleným šikmým pruhem.

Obr. č.1 Turistická značka pro naučné stezky

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Naucna-stezka.svg>)

Cílem naučných stezek je seznámení návštěvníků dané lokality se zajímavostmi, například přírodovědnými, kulturními a dalšími. Po celé délce návštěvníky informují o zmíněných zajímavostech informační tabule, které jsou na jednotlivých zastaveních. Naučné stezky se rozlišují jednak podle způsobu pohybu návštěvníka na pěší, cyklistické, vodácké, lyžařské (běžkové lyžování), motoristické a na naučné stezky dle obsahu, kulturní, přírodovědné (botanika, zoologie, zemědělství a chovatelství, lesnictví, rybníkářství a rybářství, ekologie, archeologie, historie, etnografie, geologie, mineralogie, hornictví a těžba surovin, technika).

Délka naučných stezek může být různá, ale zpravidla bývají v délce do patnácti kilometrů, mimo motoristických, ty pojem vzdálenost stírají a mají okolo od 1 do 10 až 15 zastavení (informačních tabulí). Podle délky naučné stezky můžeme rozčlenit do tří kategorií následovně:

- 1) do pěti kilometrů (krátké trasy) - bývají okružní a obsahově bohaté
- 2) pět až patnáct kilometrů (střední trasy) – mohou být okružní, ovšem s odlišným začátkem i koncem
- 3) více než dvacet kilometrů (dlouhé trasy) – bývají rozčleněny na jednotlivé turistické úseky. Českou nejdelší naučnou stezku najdeme podél řeky Chrudimky (Motyčková, 2009).

Informační tabule mívají větší rozměry, jednak pro přehlednost, nepřehlédnutelnost a dobrou orientaci na tabuli pro více návštěvníků současně. Tabule jsou očíslovány pořadovými čísly a v úvodu (na začátku naučné stezky) je podrobná informační tabule, která návštěvníky

informuje o délce stezky, převýšení, počtu zastavení, o jakou naučnou stezku se jedná a dalších možnostech, například o ubytování, stravování, obchodech, informačních střediscích, dopravě a zastávkách hromadné dopravy a podobně.

Obr. č.2 Vzor informační tabule

Velkým problémem pro zřizovatele nebývá mnohdy vysoká pořizovací cena, nebo údržba informačních tabulí, ale vandalismus. Z nepochopitelných důvodů jsou informační tabule terčem vandalů a po jejich poškození nemohou sloužit svému účelu. Jejich následná obnova je většinou v režii zřizovatele stezky a vzhledem k vysoké ceně tabulí naučné stezky přicházejí o některá zastavení, ruší se zcela, nebo se přechází na tištěné průvodce (brožury) a jednotlivá zastavení jsou označena pouze čísly. Stále více se tak využívá internetových stránek, kde si případní návštěvníci mohou stáhnout podobného průvodce a vytisknout.

Naučné stezky jsou nejčastěji zřizovány v přírodním prostředí, seznamují turisty s funkcí krajiny, vzácnými, nebo jinak zajímavými druhy živočichů a rostlin, pozoruhodnými geologickými jevy, stavbami, lidovou tvorbou, archeologickými nalezišti, památkami, historií, ovocnými stromy apod. Takové stezky, které se zaměřují pouze na jeden určitý směr se označují jako tématické.

3.1 Naučné stezky

3.1.1 Interaktivní naučné stezky

V roce 2011 byl spuštěn projekt „Interaktivních (beetaggových) naučných stezek“. Cílem tohoto projektu je oživit zejména u mladých lidí zájem o naučné, které tuto cílovou skupinu přivede k přírodním a kulturním památkám. Beetaggové tabulky o rozměru 10 x 21 cm nahrazují z části, nebo zcela nákladné informační tabule.

Obr. č. 3 Tabulky tzv. tagglist

(www.dohaje.cz)

Tabulky obsahují tzv. tagglist, který uživatele přeměruje na interaktivní podobu naučné stezky navrženou speciálně pro mobilní telefon. Otevřela se tak možnost nahradit informační tabuli v místech, kde ji není možné z hlediska rozměrů a dispozic umístit. Výhod malých tagglistů je hned několik, jednak nepůsobí v přírodě rušivě a jejich obnova v případě poškození je z hlediska nákladů minimální a není časově náročná. Dostatečná propagace tohoto způsobu získávání informací v přírodě, má za úkol zvýšit opadlý zájem dětí a mládeže o turistiku, která díky využití mobilního telefonu bude atraktivnější. Tento systém poskytuje o místě ucelené informace a fotografie. Díky internetových stránek lze dnes získat přehled, které naučné stezky jsou tímto způsobem řešené. Projekty využívající tohoto systému již byly podpořeny MŽP ČR. Mobilní telefony jsou v současné době běžně využívány hlavně mladou generací k práci s interaktivním obsahem a dokáží zobrazit velké množství informací. Technologie využívá jednoduché aplikace číst 2D kódy a jejich prostřednictvím se propojit (přesměrovat se) na webové stránky, stažení poskytovaných informací a získat i informace dodatečné a rozšiřující. Takto si může naučnou stezku prohlédnout nejen v terénu, ale i doma virtuálně prostřednictvím počítače. Informace jsou ještě ve dvou jazykových mutacích a to v anglickém a německém jazyce. V tomto případě se mnohem lépe a pružněji zapracovávají změny na naučných stezkách.

3.1.2 Historie naučných stezek

V České republice, ale i v bývalém Československu se za první naučnou stezku označuje naučná stezka Medník, od železniční zastávky Petrov a Posázavské stezky na vrch Medník. (Čeřovský a Záveský, 1989) Autorem jejich textů byli Jan Čeřovský a Miloš Homoláč, naučné tabule se věnovaly nejen floře a fauně rezervace Medník, ale i řece Sázavě a geologické stavbě říčního kaňonu či trati Posázavského pacifiku. Byla zřízena po vzoru „některých evropských států“ Státní ochranou přírody k jarním „dnům ochrany přírody“ 1965 a zpočátku byla míněna „spíše jako určitý pokus“. Byla značena zeleným kruhem s bílým středem (odbočení bílou šipkou se zeleným orámováním), roku 1980 byla rekonstruována a přeznačena standardními značkami naučné stezky a pak ještě jednou rekonstruována roku 2009 (Mrázová a kol., 2009).

3.1.3 Současný stav naučných stezek

Počet naučných stezek na našem území není s přesností znám, jelikož budování naučných stezek není v České republice nijak evidováno ani uceleně řízeno, jen jejich část, která je budovaná ve spolupráci s Klubem českých turistů. Drábek (2005) odhadoval jejich počet na 400, mnohé z nich však mají značení a panely v neudržovaném a nepoužitelném stavu, jiné mají pouze zahajovací tabuli a další postupně přešly na tištěný způsob prezentace.

Většina naučných stezek je díky Klubu českých turistů a internetových stránek sestavovány do abecedního seznamu, který je součástí serveru Ministerstva životního prostředí (www.stezka.cz).

3.1.4 Naučné stezky v zahraničí

Velká Británie - Peak District

Jedná se o jeden z nejstarších národních parků v Anglii poblíž města Chesterfield, který se založením datuje do roku 1957 a má rozlohu okolo 1400 km². Díky charakteristice vápencového terénu se jedna část nazývá White peak a druhá, naopak s charakteristikou divokých vřesovišť a rašelinišť Dark peak. Pro turisty je díky dobré dostupnosti hojně navštěvován a vyhledáván i cykloturisty. Park nabízí jeskyně se zbarvenými fluority, úžasnou přírodu, mnoho turistických stezek, uměle vytvořené zídky s pastvou pro zvířata, kamenný prstenec ze 46 povalených kamenů. (Higgins, 1997)

Česko - Německo

V roce 2001 byla otevřena mezinárodní naučná stezka s 27 zastaveními a celkovou délkou 31 km, která je určena především pro pěší turisty. Tato naučná stezka nese název Mezinárodní naučná stezka Lužické a Žitavské hory a dvakrát překonává hranice s naší republikou v Petrovicích a Hartě. (Holeček, 2004)

Za zmínku stojí další zahraniční naučné stezky, například v Německu Furth im Wald – Wildgarten, v Maďarsku Vulkán Ság-Hegy, v Polsku naučná stezka Nad Młynówką, na Slovensku Studnička na Suchej Belej, která je přizpůsobena jako jediná na Slovensku imobilním návštěvníkům, v Rakousku Mirafalle, nebo region kolem Bad Vöslau s naučnou stezkou Schneckenreservat v Bad Vöslau.

3.1.5 Environmentální výchova

Environmentální výchova je zaměřená na výchovu lidí k ochraně a zlepšení životního prostředí a sleduje historické, politické, ekonomické a kulturní pohledy ovlivňující životní prostředí. K předcházení vzniku nových problémů spojených s ochranou přírody využívá studie společenských a ekologických systémů za pomoci různých analýz již vzniklých environmentálních problémů a jejich způsobu řešení. (Činčera, 2007)

Jejím cílem tak je odpovědné chování v přírodě a vůči ní, tedy takové chování, kdy při rozhodování berou lidé v potaz následné dopady svého rozhodování na životní prostředí.

Svým zapojením se do aktivit vedoucích ke zvýšení kvality životního prostředí tak zlepšují kvalitu života sobě, druhým i budoucím generacím.

S environmentální výchovou je nutné začít již u dětí zábavnou a instruktážní formou, která je vybaví odpovídajícími znalostmi, dovednostmi a motivací (Matějček, 2007).

Obr. č. 4 Znečištění Mlýnského potoka v blízkosti obce Černčice. Fotografováno 13.1.2013

Počátek environmentální výchovy se datuje do 70. let 20. století v severní Americe a v západní Evropě. Začalo se diskutovat o problémech životního řešení a nutnosti dohodnout se na strategii k jejich řešení. Konference v Tbilisi v roce 1977 přijata základní definice environmentální výchovy, ze které se vychází dodnes (Horká, 2005). Růst životní úrovně díky ekonomického růstu vyspělých zemí Evropy a Ameriky zaznamenal, na rozdíl od zemí třetího světa, kde probíhá populační růst, velký vzestup. V sociologii vede tento trend k teoriím rozšíření demokratického zřízení do těchto zemí třetího světa. S těmito úvahami ovšem přicházejí pochybnosti, zda ekonomický růst na jedné straně a nárůst populace na straně druhé nepřinášejí velkou zátěž pro přírodní ekosystémy. (Keller, 1997)

I po více než třiceti pěti letech vývoje se různí názory jak environmentální výchovu realizovat. V počátcích se předpokládalo, že nejdůležitější je znalost ekologie a toto pojetí je silně zakotveno v mnoha zemích včetně České republiky. Výzkumy ale prokázaly, že jednoduchá vazba "znalosti - postoje - chování" v environmentální výchově nefunguje a že chování je výsledkem souhry řady vzájemně se ovlivňujících faktorů (Horká, 2005).

3.2 Financování Naučné stezky Metuje

Financování podobných projektů má více možností. První možností je financování pomocí vlastních prostředků z rozpočtu obce, takový postup však předpokládá, že obec disponuje dostatkem prostředků z příjmů. Druhou možností financování je podpora firem v regionu, tedy sponzorování projektu se spoluprací občanských sdružení, například Sboru dobrovolných hasičů, Klubu českých turistů, mysliveckého sdružení, ale i podniků například Povodí Labe, zemědělského družstva ZEPO Bohuslavice atd.

Třetí možností je žádat dotace. Zde se nabízí možnost dotačního programu kraje, dotační oblast - Životní prostředí a zemědělství 2013, číslo programu 13ZPD05 – Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta, který má za cíl zvyšovat environmentální gramotnost obyvatel regionu se zaměřením zejména na děti a mládež, ale i pedagogy a nejširší dospělou veřejnost.

Dotační program je podporou výukových programů, osvěty, seminářů a přednášek, terénních cvičení s odbornými exkurzemi do chráněných lokalit, ale také brigád, různých odborných kempů, výstav a naučných stezek.

Podobným produktem je i program 13ZPD06 – Praktická péče o přírodní prostředí, zdroje a produkty, kterého cílem je podpořit environmentálně aktivní subjekty v oblasti

praktické péče o přírodní prostředí, včetně pořízení nezbytné materiálně-technické základny a udržitelné využívání přírodních zdrojů a produktů, zejména v oblasti zemědělství, lesnictví, myslivosti, včelařství, rybářství a dalších.

Tyto dva uvedené programy jsou vyhlášeny na dobu 18. měsíců, tedy v období od 1.1.2013 – 31.12.2014. Maximální podíl dotací na celkových uznaných nákladech žádosti je 70%. U programu 13ZPD05 je minimální výše dotace 35.000 Kč a maximální výše dotace 200.000 Kč, u programu 13ZPD06 je minimální výše dotace 35.000 Kč a maximální výše dotace 70.000 Kč.

Oslovit je možné také Regionální radu soudržnosti Severovýchod a pokusit se najít prostředky zde. Regionální operační program NUTS II Severovýchod je jedním z operačních programů České republiky, který je zacílen na podporu regionu soudržnosti Severovýchod s jednoznačným cílem - zvýšit atraktivitu regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Program nabízí evropské dotace pro inovativní a investiční projekty v Královéhradeckém, Libereckém a Pardubickém kraji, jež tvoří NUTS II Severovýchod. V období 2007 až 2013 je možné čerpat více než 671 mil. EUR. V současné době stále běží výše uvedené programovací období 2007 – 2013, ale paralelně již probíhají přípravy na nové období 2014 – 2020. Tento proces naplno započal již v roce 2011 a 28.11.2012 vláda ČR schválila materiál předložený ministerstvem pro místní rozvoj, který představuje základní obrysy nového programového období. Jedná se o „Podklad pro přípravu Dohody o partnerství pro programové období – Vymezení programů a další postup při přípravě České republiky pro efektivní čerpání fondů Společného strategického rámce“, který vychází z návrhu nařízení EU, evropských strategií, regionálních a národních strategických dokumentů a zohledňuje zkušenosti z minulých programových období.

Jak uvedl ministr pro místní rozvoj Kamil Jankovský „Na základě praxe z období 2004-2006 a 2007-2013 jsme pro budoucí programové období 2014-2020 definovali čtyři základní principy. Princip strategického zaměření a propojování, princip podpory fungujícího trhu, princip podpory kvalitních projektů a princip snadnější přípravy a realizace projektů, které mají zajistit účinné a efektivní využívání všech fondů EU.“ Ministerstvo také vypracovalo na základě specifikace budoucích operačních programů (OP) tematické okruhy, které by měly posloužit jako převodník mezi národními rozvojovými prioritami a zaměřením jednotlivých OP. Tyto okruhy byly projednány se zástupci resortů, krajů, měst a obcí a dalšími relevantními partnery.

„Schválení tohoto materiálu je klíčové pro cílenější a efektivnější čerpání podpory z EU v příštím programovém období 2014-2020. Účelně vynaložené prostředky tak zlepší

kvalitu života občanů a také přispějí ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR“, uvedl Jankovský.

Dohoda bude obsahovat následující návrh vymezení operačních programů pro Evropský fond regionálního rozvoje, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond, tedy pro jednotlivé fondy EU.

Cíl: Investice pro růst a zaměstnanost

- Operační program - Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
- Operační program - Výzkum, vývoj a vzdělávání
- Operační program - Zaměstnanost
- Operační program - Doprava
- Operační program - Životní prostředí
- Integrovaný regionální operační program
- Operační program - Praha – pól růstu ČR
- Operační program - Technická pomoc

Cíl: Evropská územní spolupráce

- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskou republikou
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Slovenskou republikou a Českou republikou
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Rakouskou republikou a Českou republikou
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Bavorsko a Českou republikou
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou
- Operační program nadnárodní spolupráce Central Europe
- Operační programy meziregionální spolupráce

Pro intervence Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova pak Program rozvoje venkova 2014-2020 a pro Evropský námořní a rybářský fond Program Rybářství 2014-2020. Programy budou následně rozpracovány řídicími orgány v souladu s příslušnými nařízeními EU a metodickými dokumenty.

4 Metodika

4.1 Sociologie a sociologický průzkum

Sociologie je věda, která zkoumá a analyzuje společnost. (Urbánek a Buriánek, 1991)
Využívá i dalších společenských věd, filozofii, historii, ekonomii, psychologii a další.
Vznikla v prvních desetiletích 19. století a na počátku stál francouzský myslitel August Comte. U nás se jako první vědecky sociologií zabýval Tomáš Garrigue Masaryk. (Buriánek, 1996)

Sociologický průzkum se zabývá shromážděním dat, odpovídající na sestavené otázky, které se týkají rozličných aspektů společnosti. Vyhodnocení uvedených výsledků umožňují pochopit společnost.(Bailey, 1982), nebo také je to proces systematického pozorování, používaný primárně k testování předpovědí stanovených hypotéz. (Stark, 1992).

Dříve než byl sociologický průzkum započat, bylo nutné proniknout do základů sociologie a výzkumných technik sociologického průzkumu. Techniky jsou specifické způsoby získávání údajů přímo v terénu. Řadíme sem pozorování, které musí být připravené včetně objektivního záznamu pozorované skupiny a má být plánovité. Pokud se badatel stává součástí zkoumané skupiny, nazývá se takové pozorování zúčastněným. (Geist, 1992)
Touto technikou se však práce nezabývá. K průzkumu bylo využito nejrozšířenější techniky – rozhovoru a dotazníku, které byly založeny na kladení otázek zkoumaným osobám. Zatím co rozhovor nabídl bližší kontakt s dotázaným, dotazník zaručoval větší anonymitu. (Reichel, 2008) Ani tomuto šetření se nevyhnul problém s návratností dotazníků.

4.2 Vlastní sociologický průzkum

4.2.1 Plán sociologického průzkumu

V úvodu byl vypracován plán sociologického průzkumu, který vyžadoval pečlivou a odbornou přípravu. Byla vymezena výchozí situace, téma, zkoumaný objekt a cíl průzkumu.

Plán byl sestaven do následujících tří fází:

I. PŘÍPRAVNÁ FÁZE

- komplexní vyřešení základních problémů průzkumu a to zejména teoretických – studium, metodologických, materiálních a organizačních.

II. FÁZE SBĚRU DAT

- získání dat o konkrétním předmětu explorativní a observační metodou.

III. ZÁVĚREČNÁ FÁZE

- zpracování, vyhodnocení, generalizace získaných údajů,
- zapracování do tabulek a grafů,
- závěrečná zpráva.

4.2.2 Dotazník (příloha č. 1)

Dotazníkem se rozumí soubor písemných otázek, záměrně kladených tak, aby bylo dosaženo poznání určitých společenských, nebo duševních jevů u určitého předem vybraného souboru osob (Babbie, 1992)

Dotazník byl sestaven tak, aby vyhovoval širšímu spektru respondentů, tedy všem věkovým, vzdělanostním skupinám a podle místa bydliště. Mapuje informovanost respondentů o naučných stezkách, jejich zájem o tento druh turistiky a zda by uvítali naučnou stezku ve svém okolí. Oslovováni byli respondenti v obci Černčice a jejich části Osíček.

Dotazník byl rozdělen do tří částí. V první části byly zkoumány demografické informace o zkoumané skupině respondentů, v druhé části jejich obecné informace o naučných stezkách a v třetí části zájem o naučnou stezku v jejich okolí, znalosti dané lokality, zařazení dalších zajímavostí do naučné stezky a přínos obci.

Distribuce dotazníků v obci byl proveden osobním roznosem do schránek respondentů s žádostí o návrat do určené schránky v Černčicích, do obchodu se smíšeným zbožím a na obecní úřad ve zmíněné obci.

4.3 Postup při vypracování samostatné práce

Dříve, než bylo započato s empirickým průzkumem v oblasti navrhované naučné stezky, bylo provedeno zmapování sledovaného prostoru. Osobně bylo projita celá trasa návrhu, vyhodnocena zařazení stanovišť k zasazení informačních tabulí, schůdnost trasy a to jak pro cykloturisty, pěší turisty i vodáky. Dokumentace trasy byla provedena observační metodou.

Dále byl proveden osobní pohovor s majiteli některých budov a pozemků, kterých by se případná realizace stezky týkala. Pohovor byl tak proveden s majiteli pozemků, mlýnů Podhorního a Osíček a dále se starostou obce Černčice. Z časových důvodů bylo nutné současně s determinací života ve sledované oblasti – fauna, flóra a zahájit sociologický průzkum v dotčené obci dotazníkovým způsobem.

Při určování druhů flóry bylo využito dostupných publikací (Deyl a Hísek, 2002; Hecker, 2001). Pro pořízení fotodokumentace v různých obdobích, zjevného i přímého

pozorování a komunikace s majiteli pozemků a staveb bylo nutné sledovanou lokalitu navštívit asi 25 krát. Sociologický průzkum dotazníkovým šetřením byl proveden v měsících červen až listopad, čímž se do výsledku zobrazily různé výkyvy podmínek počasí i nálad respondentů.

Pozorování bylo prováděno v různých klimatických podmínkách, které se odrazily na návštěvnosti funkčních naučných stezek Babiččino údolí, Náchod – Vysokov – Václavice 1866 a NS Bílá Opava. Pozorování bylo provedeno i dalších naučných stezkách, ale v období návštěvy byla přítomnost turistů nulová, například na naučné ovocné stezce u obce Městec.

Fotodokumentace (pokud není uvedeno jinak) byla provedena vlastním fotoaparátem Olympus FE 100 a Nikon coolpix S 3000.

4.3.1 Metodika ankety

Výzkum byl proveden na základě dotazníků, které byly sestaveny podle literatury (Malátek a Polonský, 1998) a po konzultaci s panem RSDr. Peterem Pudíkem z Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové. Sestavení dotazníků předcházelo stanovení základních bodů výzkumu – předmět zkoumání, věkové kategorie, průběh výzkumu a důvod.

Sociologický výzkum byl zaměřen na informovanost veřejnosti o naučných stezkách, které skupiny lidí naučné stezky navštěvují, jejich věková skladba a důvod vyhledávání tohoto druhu turistiky. Dále byl proveden výzkum v obcích dotčených potenciální naučné stezky Metuje, jaké postoje k rozvoji turistiky v jejich obci zastávají, je-li naučná stezka v jejich blízkosti potřebná a žádaná.

Distribuce dotazníků byla občanům obcí do osobních schránek provedena roznosem s žádostí o odevzdání vyplněných dotazníků na sběrných místech, které byly se svolením majitele v obchodu se smíšeným zbožím, na obecním úřadě v Černicích a osobní schránka u č.p.110.

Předkládaný dotazník byl stručný a respondentům nezabral více než pět minut ke korektnímu vyplnění. Osloveny byly různé věkové skupiny a vzhledem k dobrému načasování sběru informací sociologickým výzkumem, kterým bylo období výletů a nadcházejících prázdnin v měsíci červnu a červenec. Dalším plodným obdobím byl měsíc srpen, kdy sběr informací byl spíše mezi třetí zkoumanou věkovou skupinou.

5 Výsledky

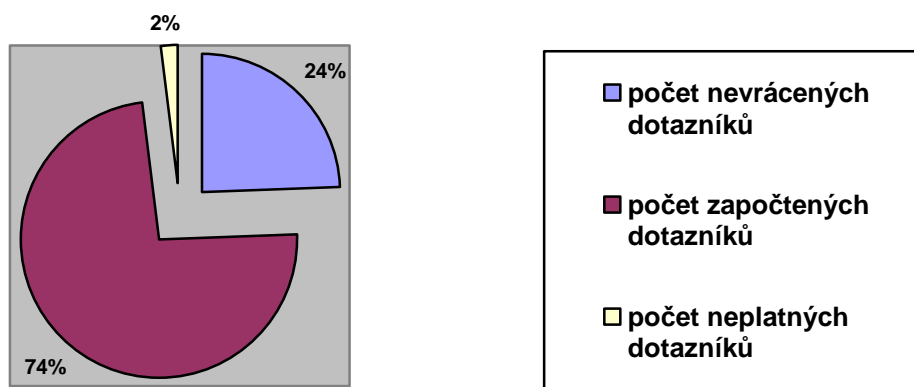
5.1 Výsledky vlastního dotazníkového šetření

V obci Černčice bylo rozneseno do domovních schránek celkem 300 dotazníků. Návratnost a použitelnost vyjadřuje tabulka číslo 1.

Tab. č. 1 Počty návratnosti a použitelnosti distribuovaných dotazníků

	Počet	%
Roznesené dotazníky	300	100
Vrácené dotazníky	227	76
Nevrácené dotazníky	73	24
Použitelné dotazníky	221	74
Nepoužitelné dotazníky	6	2

Grafické znázornění návratnosti a použitelnosti vyjadřuje graf číslo 1. Počet nevrácených dotazníků byl 73 kusů, vrácených 227, ale z nich 6 dotazníků nebylo možno použít.

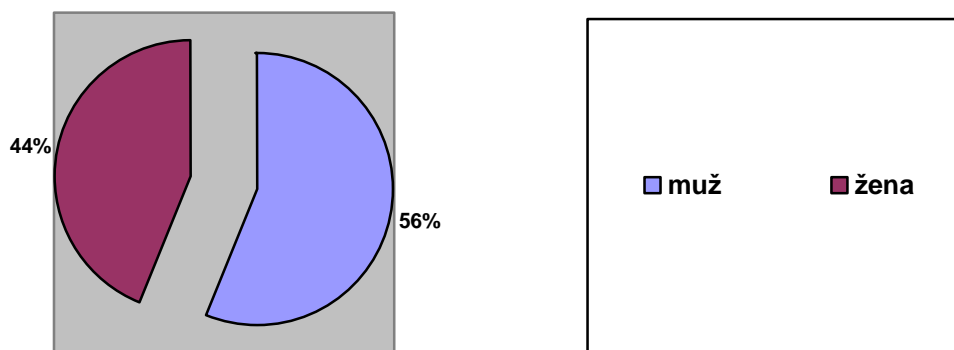
Graf č. 1 Znázorňující návratnost a použitelnost distribuovaných dotazníků

První částí dotazníku byly demografické údaje respondentů. Z šetření obecně vyplývá, že z odpovědí by se dal sestavit zástupce výběrového souboru, kterým by byl zaměstnaný, vyučený a ženatý muž ve věku 16 – 30 let, bydlící na vesnici. Skutečnost vyjadřují grafy s čísly 2 – 7.

Druhá část dotazníku byla zaměřena na povědomí respondentů o naučných stezkách, zájmu o ně, kde se setkali s pojmem naučná stezka a zda je jejich medializace dostatečná. Nadpoloviční většina zná naučné stezky, ale jen část z nich je navštěvuje pravidelně. O tom svědčí i šetřením zjištěný údaj, že poprvé se o naučných stezkách 38% dotázaných dozvědělo teprve v dotazníku.

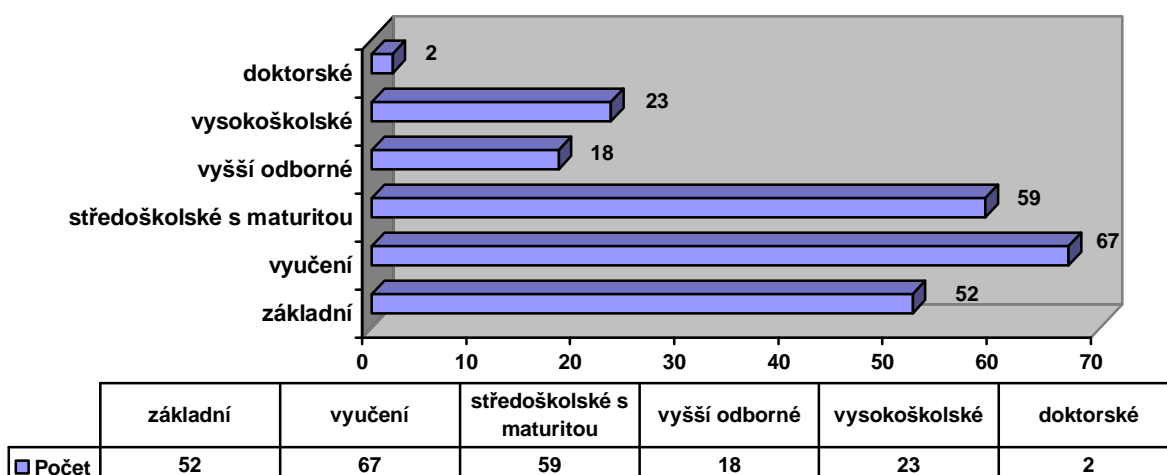
Třetí částí bylo vedeno šetření přímo k případné realizaci naučné stezky Metuje ve zvolené oblasti. Jako přínosnou pro obec ohodnotilo realizaci 61% dotázaných, měla by se týkat obce samotné.

Šetřením bylo zjištěno, že rozdělení odpovídajících respondentů bylo 124 mužů (56%) a 97 žen (44%) – viz. procentuální znázornění grafu č. 2. Odpovědělo všech 221 respondentů.

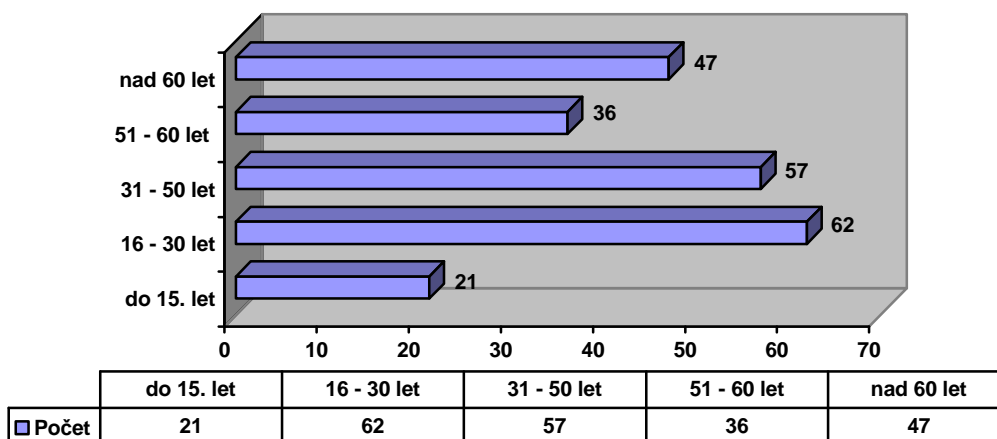
Graf č. 2 Znázorňující podíl mužů a žen odpovídajících v dotazníkovém šetření z celkového počtu vrácených platných dotazníků

Nejvyšší ukončené vzdělání dotázaných respondentů znázorňuje graf č.3. Respondenti uvedli, že základní vzdělání (včetně žáků ZŠ) má 52 (24%) odpovídajících respondentů, vyučení 67 (27%), středoškolské s maturitou 59 (30%), vyšší odborné 18 (8%), vysokoškolské 23 (10%) a doktorské 2 (1%) respondenti. Odpovědělo všech 221 respondentů.

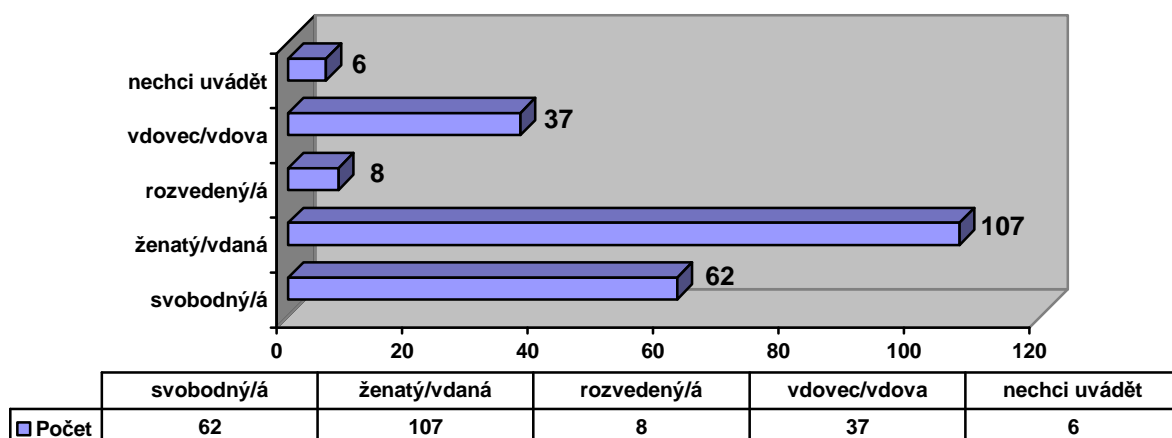
Graf č. 3 Znárodnující podíl odpovídajících v dotazníkovém šetření podle nejvyššího ukončeného vzdělání.

V otázce věkové skladby respondentů – viz graf č. 4, bylo šetřením zjištěno následovně: do 15 let odpovědělo 21 respondentů - (9%), v rozmezí 16 – 30 let se zapojilo do šetření 62 respondentů - (28%), v rozmezí 31 – 50 let 57 odpovídajících - (26%), v rozmezí 51 – 60 let odpovědělo 36 - (16%) a nad 60 let 47 respondentů - (21%). Odpovědělo všech 221 dotázaných.

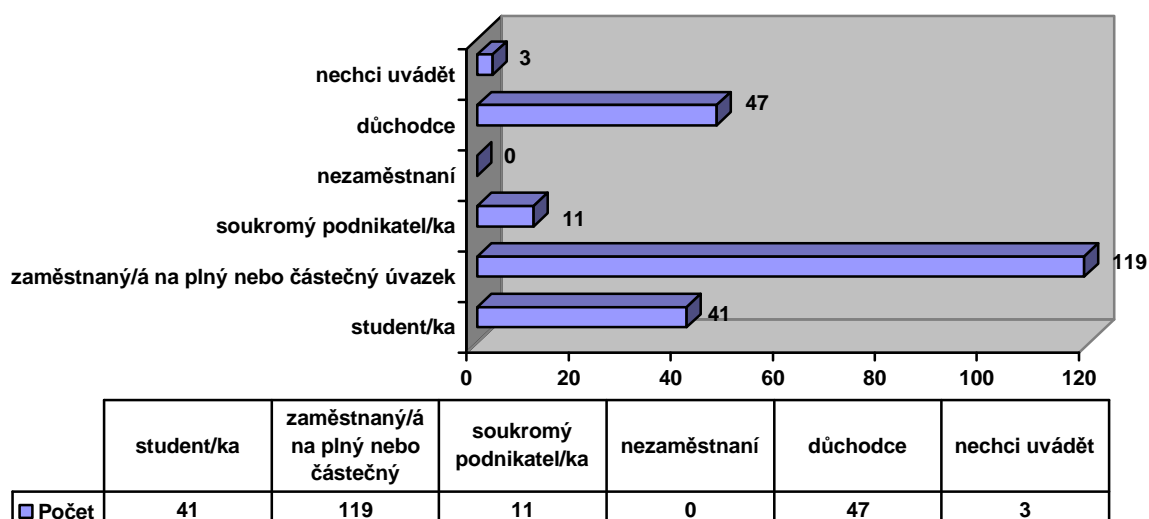
Graf č. 4 Znárodnující podíl respondentů odpovídajících v dotazníkovém šetření v jednotlivých věkových kategoriích

Rodinný stav respondentů vyjadřuje graf číslo 5. Odpovídalo 62 svobodných (28%), 107 ženatých nebo vdaných (48%), 8 rozvedených (4%), 37 vdovců/vdov (17%) a 6 respondentů (3%) nechtělo svůj stav komentovat. Odpovědělo všech 221 respondentů.

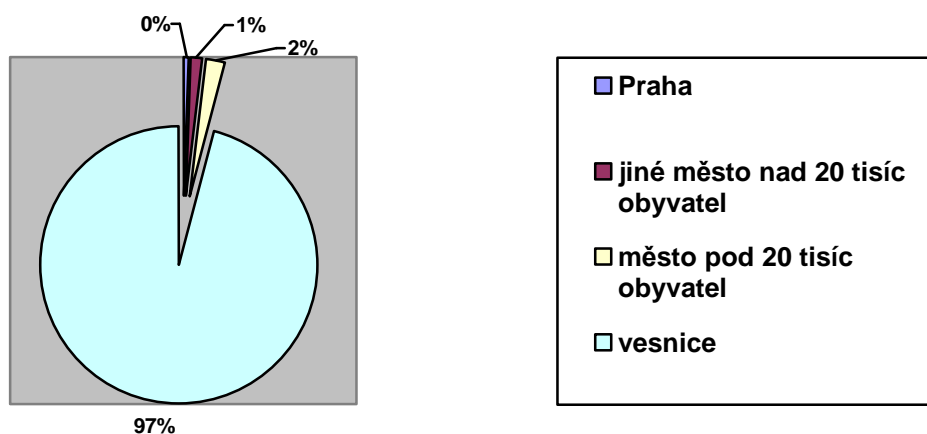
Graf č. 5 Znárodnění rodinného stavu respondentů

Ekonomická pozice respondentů je následující - 41 studentů (19%), 119 zaměstnaných na plný nebo částečný úvazek (54%), 11 soukromých podnikatelů (5%), žádný nezaměstnaný (0%), 47 důchodců (21%) a tři odpověď uvádět nechtěli (1%). Odpovědělo 221 respondentů, viz. graf číslo 6.

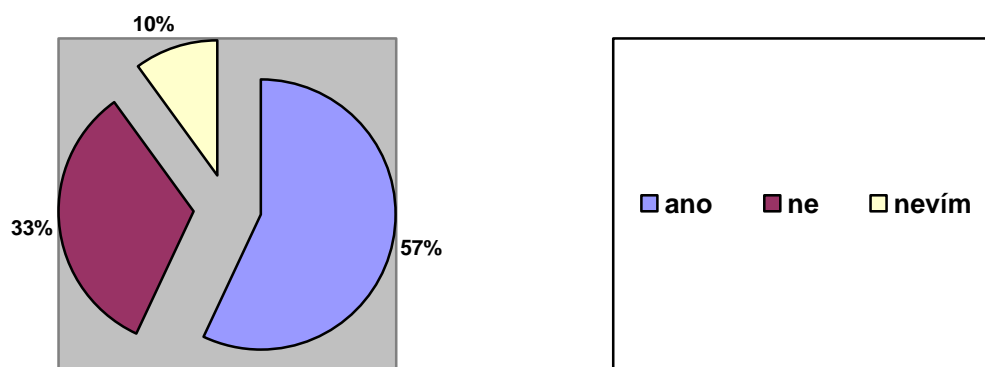
Graf č. 6 Znárodnění ekonomickou pozici odpovídajících respondentů

Vzhledem ke skutečnosti, že většina dotázaných byla z obce Černčice, byla také většina trvale bydlících na vesnici. V porovnání obec – město odpovědělo 97% respondentů trvale bydlících na vesnici a 3% respondentů z měst. Městští se zapojili do průzkumu zejména proto, že v obci jsou také chalupáři a i ti odpovídali v dotazníku sociologického šetření. Výsledek otázky na trvalé bydliště vyjadřuje graf číslo 7. Odpovědělo všech 221 respondentů

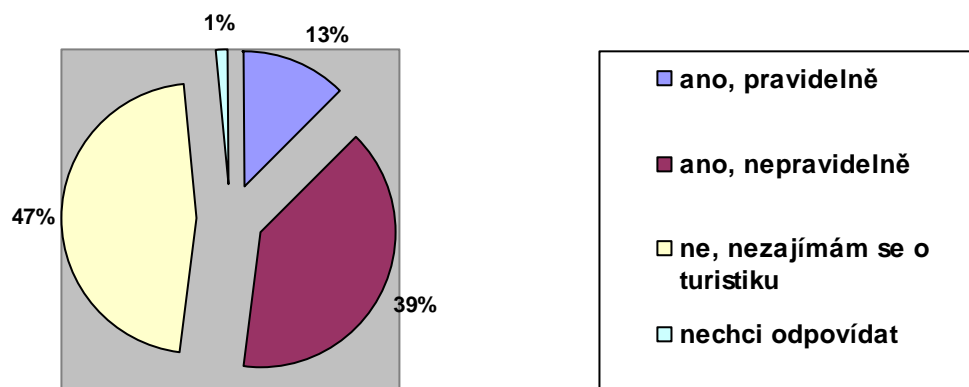
Graf č. 7 Znárodnění trvalého bydliště respondentů

Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 126 (57%) respondentů o naučných stezkách již slyšeli, 73 (33%) tento pojem nezná a 22 neví (10%). Výsledky znázorňuje graf číslo 8. Odpovědělo všech 221 respondentů.

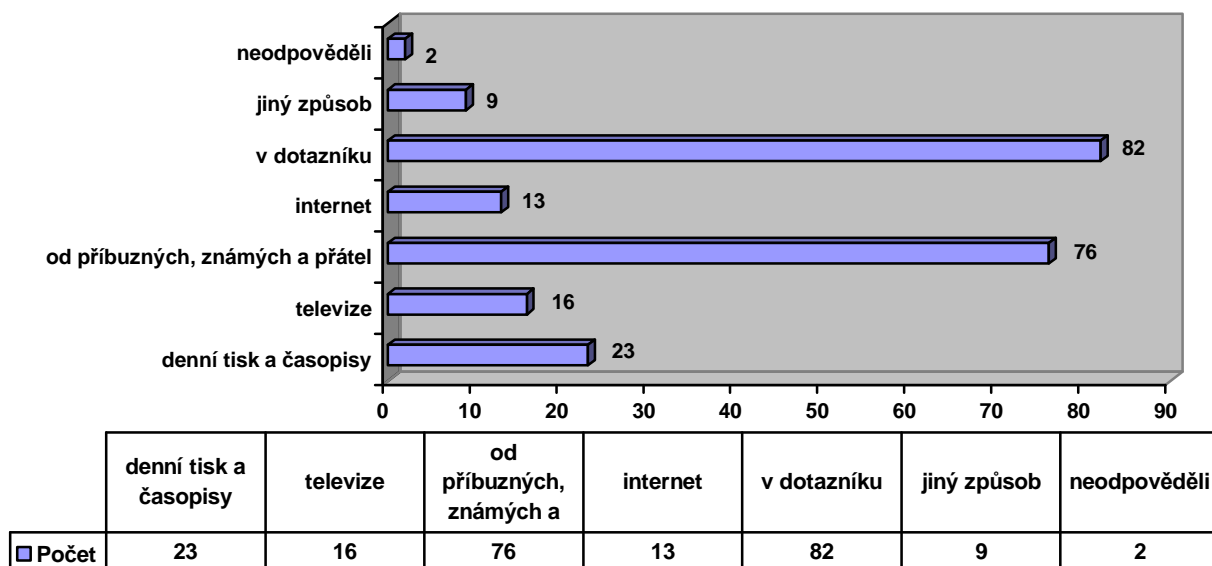
Graf č. 8 Zjištění povědomí o naučných stezkách

Výsledkem šetření bylo zjištěno, že pouze 28 (13%) respondentů navštěvuje naučné stezky pravidelně, 87 (39%) nepravidelně, 103 (47%) projevilo nezájem o turistiku a tři, tedy v 1% zastoupení, nechtěli odpovédět. Výsledky znázorňuje graf číslo 9. Odpovědělo všech 221 respondentů.

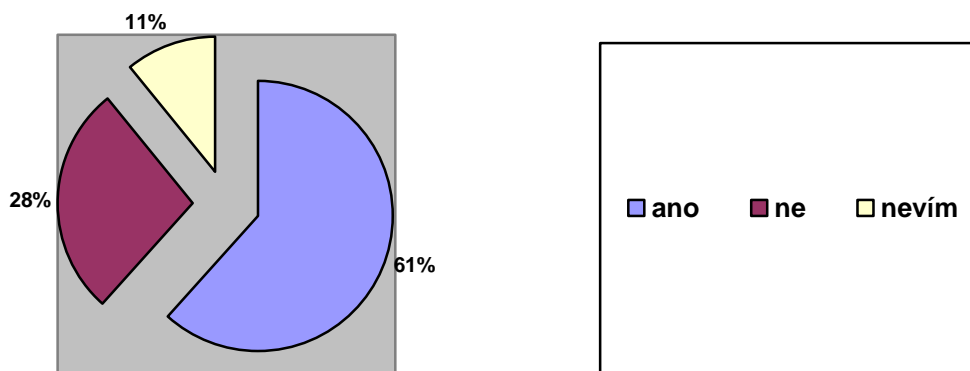
Graf č. 9 Znázorňuje zájem o naučné stezky a jejich návštěvnost respondenty

Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 23 (10%) respondentů se dozvědělo o existenci naučných stezek z denního tisku a časopisů, z televize 16 (7%) - v jednom případě byl dopsán pořad S kamerou na cestách, od příbuzných, známých a přátel informaci obdrželo 76 (34%) lidí, na internetových stránkách 13 (3%), poprvé se s termínem naučná stezka setkala 82 (38%) dotázaných respondentů v dotazníku, dva (1%) na tuto otázku neodpověděli a 9 (4%) se dozvědělo jiným způsobem. Za jiné způsoby byly uvedeny jednou odborná literatura dva náhodně a 6 ve škole. Výsledky znázorňuje graf číslo 10. Odpovědělo 219 respondentů.

Graf č. 10 Znárodnuje, jakým způsobem se dotázaní dozvěděli o naučných stezkách

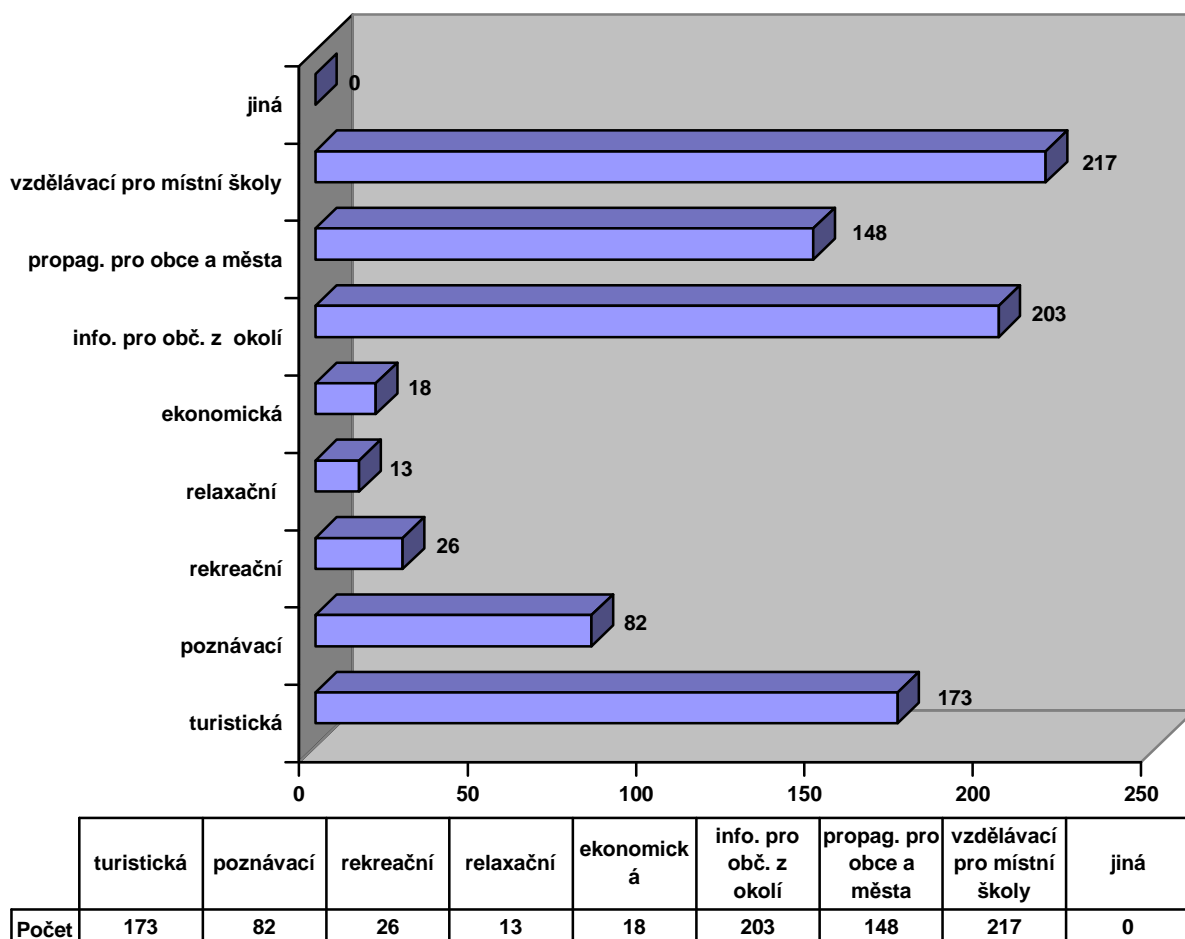
Šetřením bylo zjištěno, že 136 (61%) respondentů považuje naučné stezky za možný přínos své obci/městu, nemyslí si to 61 (28%) respondentů a 24 neví (11%). Výsledky znázorňuje graf číslo 11. Odpovědělo všech 221 respondentů.

Graf č. 11 Zjištění názoru dotázaných o přínosu naučných stezek obci, nebo městu

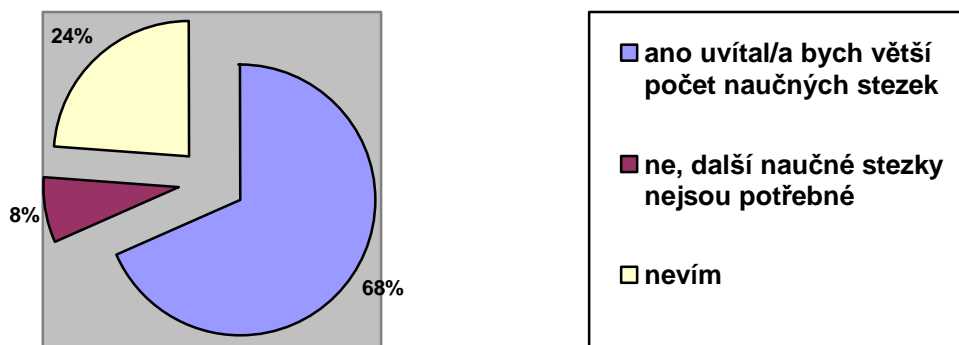
Na zjištění o přínosu naučných stezek obcím a městům navazovalo další šetření, v jaké oblasti. Respondenti si mohli zakřížkovat jednu a více odpovědí. Průzkumem bylo zjištěno, že obec/město by mělo přínos z naučné stezky v oblasti: turistické 173 (20%) respondentů, poznávací 82 (9%), rekreační 26 (3%), relaxační 13 (1%), ekonomické 18 (2%), informační pro občany z blízkého okolí 203 (23%), propagační pro obce a města 148 (17%) a největší

přínos, 217 respondentů, je ve vzdělávání pro místní školy (25%). Jiný přínos nikdo nepoznamenal. Výsledky znázorňuje graf číslo 12. Odpovědělo 221 respondentů.

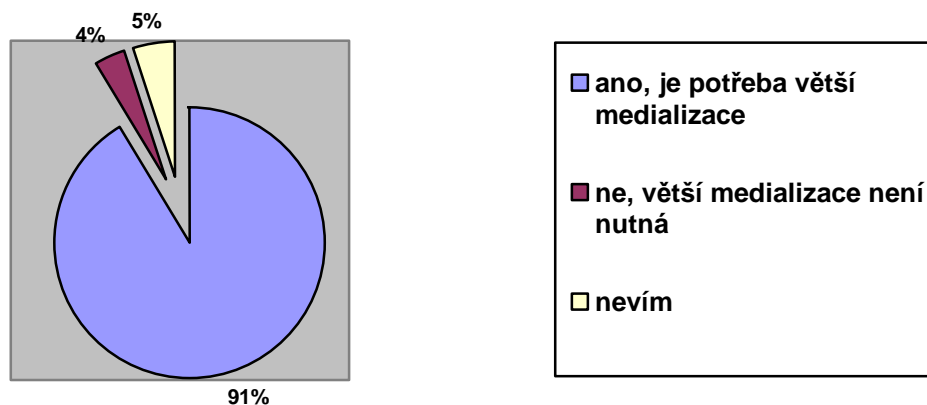
Graf č. 12 Zjištění v jaké oblasti by měly být naučné stezky obcím/městům přínosné

Dále bylo šetřením zjištěno, že 151 (68%) respondentů by uvítalo větší počet naučných stezek, to si nemyslí 17 (8%) respondentů a 53 (24%) neví. Procentuální výsledky znázorňuje graf číslo 13. Odpovědělo všech 221 respondentů.

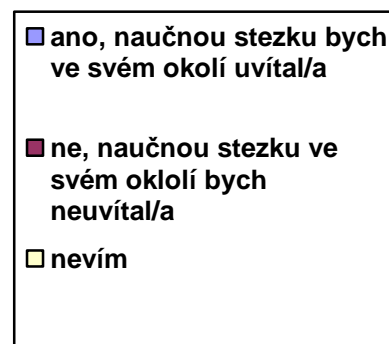
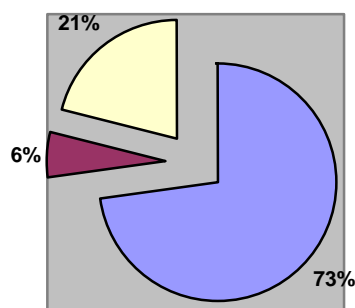
Graf č.13 Procentuální znázornění nutnosti dalších naučných stezek

Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 202 (91%) respondentů by uvítalo větší medializaci naučných stezek, nemyslí si to 8 respondentů (4%) a 11 neví (5%). Výsledky znázorňuje graf číslo 14. Odpovědělo všech 221 respondentů.

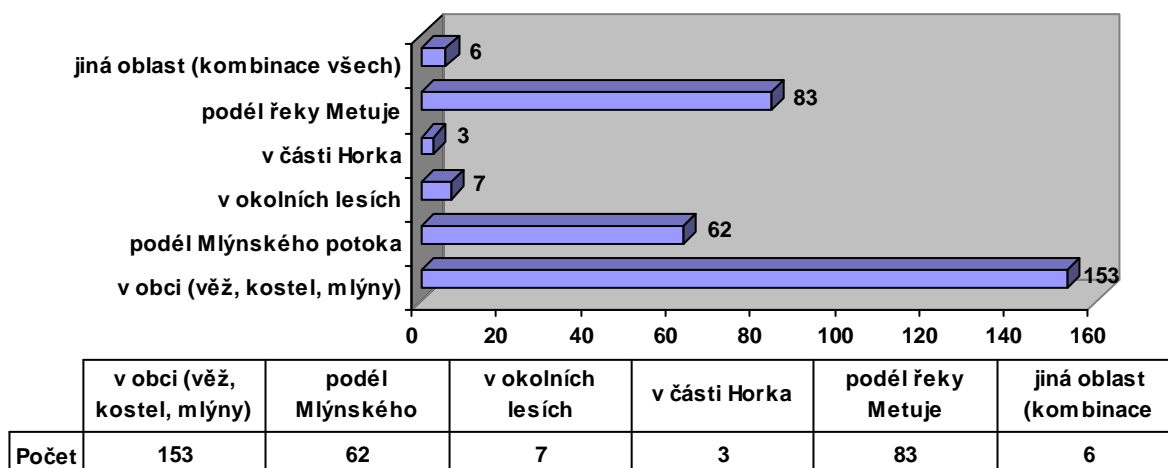
Graf č. 14 Znázorňuje potřebu větší medializace naučných stezek

Šetření prokázalo, že 168, tedy 73% respondentů by uvítalo naučnou stezku ve svém okolí, bez naučné stezky by se obešlo 14 respondentů (6%) a 49 (21%) neví, zda by naučnou stezku ve svém okolí chtělo mít. Procentuálně vyjadřuje výsledky graf číslo 15. Odpovědělo všech 221 respondentů.

Graf č. 15 Znárodnuje potřebu respondentů naučné stezky ve svém okolí

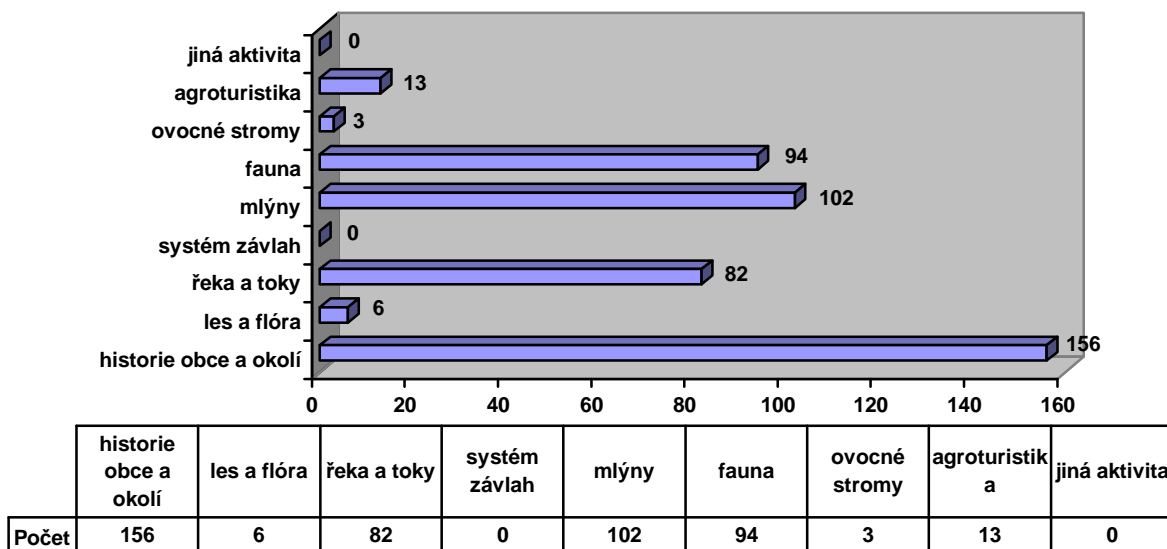
Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 153 (49%) respondentů by naučnou stezku zasadilo do prostoru obce, která by mapovala historii obce, věže, kostela a mlýnů, 62 (20%) respondentů by naučnou stezku vedla okolo Mlýnského potoka, 7 v okolních lesích (2%), 3 v části Horka (1%), 83 podél nového toku řeky Metuje (26%) a 6, tedy 2% respondentů by kombinovali všechny možnosti. Výsledky znázorňuje graf číslo 16. Odpovědělo všech 221 respondentů.

Graf č. 16 Znárodnění umístění naučné stezky

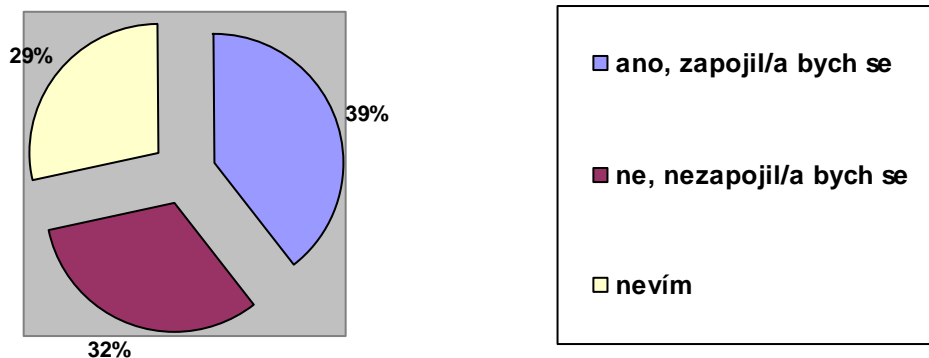
Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 156 (34%) respondentů by chtělo mít naučnou stezku zajímavější se historií obce a okolí, pouze 6 (1%) dotázaných lesem a flórou, řekou a toky 82 (18%), o systém závlah zájem projeven mezi dotázanými nebyl, o ovocnou naučnou stezku byl zájem ve třech dotaznících, tedy v 1%, větší zájem byl o mlýny, pro které se vyjádřilo 102

(22%) dotázaných, o faunu by se zasadilo 94 respondentů (21%) a o agroturistiku by byl zájem ve 13 případech, tedy ve 3%. Jiné návrhy nebyly. Výsledky znázorňuje graf číslo 17. Odpovědělo všech 221 respondentů.

Graf č. 17 Znázorňuje, jaké oblasti by se měla naučná stezka týkat

V závěru byli respondenti osloveni, zda by se zapojili do realizace a následnou údržbu naučné stezky. Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 87 (39%) respondentů by se zapojilo do realizace naučné stezky a její následnou údržbu, 71 (32%) by se nepodílelo na pracích spojených s realizací a údržbou a 63 (29%) neví. Procentuální výsledky znázorňuje graf číslo 18. Odpovědělo všech 221 respondentů.

Graf č. 18 Znázorňuje podíl respondentů na případné pomoci

5.2 Návrh naučné stezky

5.2.1 Naučná stezka Metuje – oblast

Na základě výsledků šetření byla navržena naučná stezka Metuje. Oblast, do které je návrh naučné stezky Metuje zasazen, se nachází v krásné neponičené krajině okolí řeky Metuje, resp. na její střední části toku. To, že tato oblast je a hlavně byla vyhledávaným místem i v minulosti vypovídá dostatek zámků, zaniklých tvrzí, hradů či jejich zřícenin. Mezi nejznámější patří zámky Opočno, Nové Město nad Metují, Náchod, hrady Vlčinec, Veselice, Rýzmburk a Výrov, nebo hradiště Velký Třebešov, Černčice, Městec u Nahořan. Osídlování severovýchodních Čech je patrně datován do období života knížete Břetislava I. 1035-1055, v této době vzniklo v Čechách a na Moravě mnoho i nových hradisek, která měla plnit funkci správních míst.

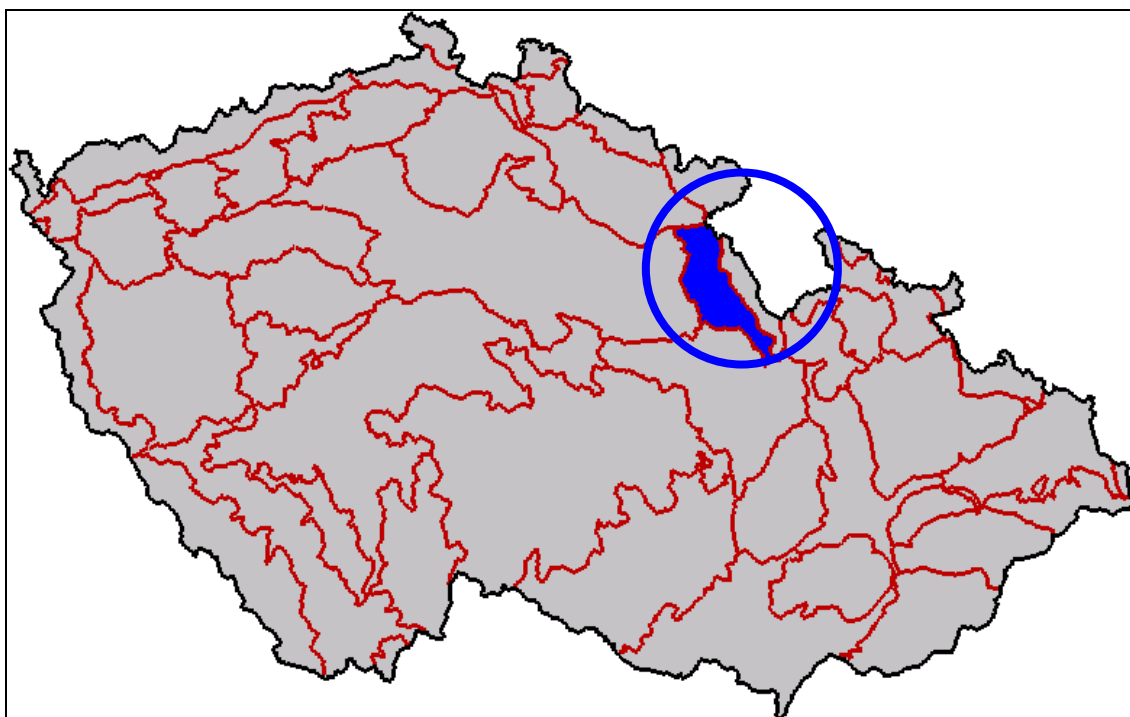
Obr. č. 5 Mapa královéhradeckého kraje

(www.mapy.cz)

Jedná se o přírodní lesní oblast (dále PLO) č.26 Předhoří Orlických hor, která je vymezena v tabulce a mapě přírodních oblastí České republiky. (Culek, 1996)

Obr. č. 6 Mapa přírodních lesních oblastí

(<http://www.infodatasys.cz/lesnioblasti>)

PLO se rozprostírá mezi Orlickými horami a Polabskou nížinou a táhne se od Náchoda po Lanškroun. Na komplex horského lesa Orlických hor navazuje území s rozptýlenými lesnatými pozemky. Bukové doubravy se nacházejí v polohách okolo 370 metrů nad mořem, které se zde přirozeně vyvinuly. Společenství bukových doubrav postupně přecházejí až do jedlových bučin, tedy do výšek 500 až 700 m. n. m. (Skalická a Toman, 2002). V současné době jsou na těchto lesních pozemcích pěstovány především jehličnany, zejména smrk ztepilý, který zaujímá 79% lesní půdy. Z listnatých porostů jsou zde nejvíce zastoupeny bukové porosty (5,7%) a dub (3,8%).

Les zde neplní pouze krajinnou funkci, ale nezastupitelný je také z pohledu ochranné. Chrání zde území s přirozenou akumulací vod, hlavně zdrojů léčivých a minerálních.

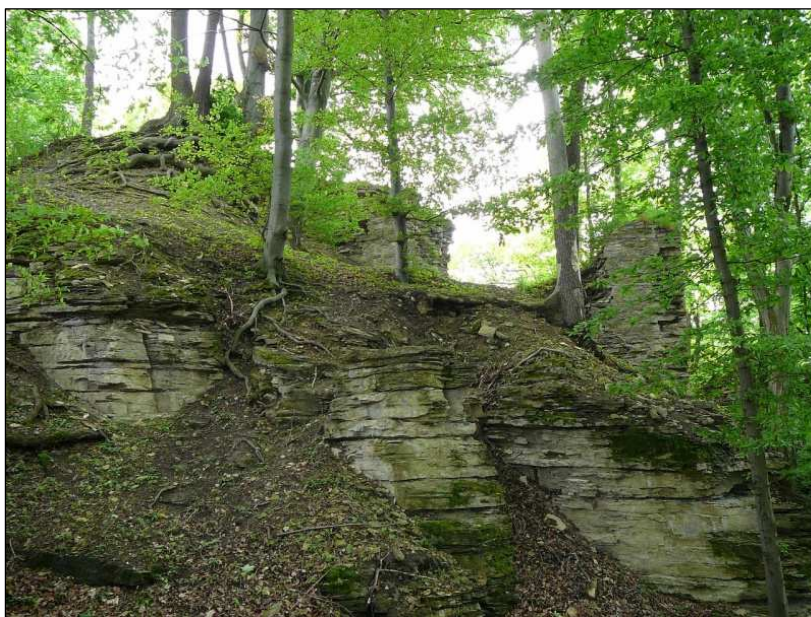
I přes četné imisní průmyslové zdroje východních a středních Čech, je zde imisní zatížení lesních porostů pouze na nízké úrovni s průměrnou koncentrací $SO_2 < 60 \mu g \cdot m^{-3}$.

V souladu s usnesením vlády ČR č. 22 z roku 2004 prováděl i na tomto území Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský ÚKZÚZ v Brně průzkum degradace lesních půd imisemi a zjistil na 70 odběrných místech, že půdní profil je silně kyselý, na určitých místech, zejména mezi Dobruškou a Rychnovem nad Kněžnou, které leží v sousedství místa

zasazení naučné stezky Metuje, bylo zjištěno přesycení organického horizontu celkovým dusíkem. U fosforu nebylo toto nebezpečí zjištěno.

Výsledkem průzkumu se podle stavu živin v půdním prostředí zdá být chudou na jejich přístupné i výměnné formy. Ovšem znečištění půdního prostředí imisemi těžkých kovů zde nebylo zjištěno. (Fiala a Reininger, 2010)

Obr. č. 7 Výrov-hrad (1484) je volně přístupná zřícenina, nachází se na soutoku Bohdašínského potoka a řeky Metuje.

Tato lokalita je také v mnohých případech zasazována do literárních děl Boženy Němcové, Karla Poláčka, Aloise Jiráska a dalších. Všichni zmínění tvořili v blízkosti řeky Metuje, zejména pak díla U nás Aloise Jiráska rodáka z Hronova, nebo Babička Boženy Němcové. Mezi dalšími by se jistě měli jmenovat spisovatelé Karel Jaromír Erben a Josef Škvorecký, přírodovědec a odborný spisovatel MUDr. Filip Stanislav Kodým, hudebník a skladatel Josef Blažej Smrček, malíř František Kupka a další.

5.2.2 Fauna a flóra

Fauna i flóra v této lokalitě v mnohém odpovídá své poloze, tedy dvacáté šesté přírodní lesní oblasti – Předhoří Orlických hor. Z drobné zvěře zde nachází útočiště **bažant obecný** (*Phasianus colchikus*), který je původem asijský druh zvěře a jeho introdukce do Evropy sahá do středověku.

Obr. č. 8 Bažant obecný (samec, samice)

(<http://www.obrazky.cz>)

Bažantí zvěř je myslivecky významnou, samec je červenohnědý s tmavou hlavou a červenými políčky tzv. poušky okolo očí, zdobí ho velmi nápadný dlouhý klínovitý ocas. Naopak samice je šedohnědá s krátkým ocasem. Obvykle se zdržují na zem, je to hrabavý druh, živí se živočišnou a rostlinou potravou. Hnízdí na zemi, tím se stává zranitelnou zvěří. Bažantí samci se dají slyšet při souboji v toku. Bažantí tok probíhá v průběhu měsíce března, kdy je tento hlasový projev slyšet z každého koutu přírody. Kodrcání a bojový ryk není typický jen pro březen, protahuje se i do dalších období. Později to již není výstražný signál, ale teritoriální hlas. Samec tak vyjadřuje příslušnost k danému území. Není to však jediný způsob komunikace, bažant používá také optických signálů. Nastavuje různé části svého těla stojící na různých vyvýšeninách, čepýří se, svěšuje křídla, roztahuje klínovitý ocas a doprovází to hlasovým projevem, kodrcáním. Varovný hlas je také slyšet při vyplašení, kdy je překvapen na krátkou vzdálenost.

Bažant patří k druhům polygammím, to znamená, že jeden kohoutek je schopen pojmout více slepiček. Myslivecký odchov se obvykle řídí v poměru asi 1:10. Vzhledem k tomu, za sezónu snáší slepička přibližně šestnáct vajíček na kterých sedí a při uvedeném poměru, může připadnout teoreticky na jednoho samce až 160 kuřátek za sezónu. Pravda je však zcela jiná. Na mnohých místech se odchov nedaří pro množství predátorů, které bažant má, ale k nepřítelům se také připojuje nepřízeň počasí, která zamezuje přístupu k potravě. Bažantí kuřata jsou náchylná k promoknutí a k prochladnutí.

Dalším častým zástupcem drobné zvěře je zde **zajíc polní** (*lepus europaeus*). Jedná se o hojně rozšířený druh na území České republiky. Zajíc žije samotářsky a jeho přirozeným biotopem jsou otevřené krajiny. Potkat ho lze především na polích, loukách, v lesích. Díky svému hnědému zabarvení je dobře maskován.

Stavy zajíce polního bývaly na vysoké úrovni, byla to naše nejhojnější zvěř. Dnes stavy klesají a bývá to přičítáno především změnou zemědělského hospodaření.

Zahlédnout je můžeme zejména v době honcování (páření), jinak je to druh s noční aktivitou. Zajíc je stálou zvěří, staří zajíci nemění svá stanoviště po dobu několika let.

Srnc obecný (*Capreolus capreolus*) je savec z řádu sudokopytníků z čeledi jelenovitých. V České republice je srnec nejhojnější kopytník, původně byl lesní zvěř, která se ale přizpůsobila i k životu v zemědělské krajině, kam se přesunula hlavně z důvodu potravní konkurence jelení zvěře, intenzivnější horské turistiky a rozšíření potravní nabídky v nížinách. Nejvíce jim svědčí různorodost krajiny, zejména střídání zemědělské půdy a lesů, hojnost pásů křovin a další rozptýlené zeleně. Můžeme jej potkat od nížin po horské lesy, tuto zvěř ale nenajdeme ve vrcholových partiích nejvyšších českých hor Krkonoš a Jeseníků. Podle parůžků se nejjednodušším způsobem rozeznává pohlaví. Samci mají nevelké parůžky, které srnám chybějí, ty jsou také menší a štíhlejší. Určit pohlaví bez paroží není pro laika tak jednoduché, pomoci může chomáč světlých chlupů kolem řitního otvoru, který je u samců z profilu dobře patrný. U samic je protáhlejší a má srdčitý tvar, kdežto samci mají chomáč příčně fazolovitého tvaru. Zejména v zimní srsti, která je hustá, šedohnědá je tento útvar dobře viditelný. Jeho rozevřením srnčí zvěř vydává signál k útěku v nebezpečí. Na jaře zvěř přebarvuje a má kratší, živě rezavě hnědou srst.

Srnčí zvěř má mnohem menší objem žaludku a proto přijímá menší množství potravy, ale častěji. Mezi tzv. paší (pastvou) odpočívají a přežvykují. Upřednostňují pestrost a vysoký energický obsah potravy. Častěji než bylinnou potravu vyhledává dřevnatou, zejména ostružník, břechťan, maliník, borůvčí a letorosty jehličnatých stromů, dubů, buku lesního, lísky a dalších dřevin. Ovšem tím v lesích působí problémy s pravidelností růstu zmíněných dřevin. Na podzim vyhledávají ovoce a to jak v sadech tak i plané lesní. Na polích nepůsobí mnoho škod i přes fakt, že je pro ně velice chutné obilí, zejména nedozrálé.

Obr. č. 9 Zajíc polní a srnec obecný

(www.prirodainfo.cz a www.diginatur.de)

Prase divoké (*Sus scrofa*) je velký sudokopytník z čeledi prasatovití, typický všežravec, který k životu vyhledává staré lesní porosty, je předkem prasete domácího. Má robustní, z boků jakoby stlačené tělo se širokým krkem a mohutným hrudníkem na nízkých nohách. Protáhlá hlava přechází v pohyblivý rypák, jehož oporu tvoří rypáková kost. Ocas je krátký, tenký, řídce osrstěný a zakončený štětičkou delších černých chlupů.

Silnou a pevnou kůži kryje v zimě srst s hustou jemnou podsadou a tuhými, dlouhými štětínami (200-550 chlupů/cm²), v letním období podsada z velké části vylíná. Zimní zbarvení bývá tmavé až černé, v létě hnědožluté či šedohnědé, někdy až rezavé. Mláďata jsou na rezavém až žlutohnědém podkladu podélně světle pruhovaná.

Obr. č. 10 Prase divoké

(<http://www.prirodainfo.cz>)

Zpočátku se vyskytovalo na celém území, avšak během 18. století bylo zcela vyhubeno (poslední kus údajně uloven v r. 1801 u Hluboké nad Vltavou). Až v polovině 20. století se opětovně rozšířilo z obor a sousedních zemí, dnes žije prakticky všude a velmi hojně od nížin po horní hranici lesa.

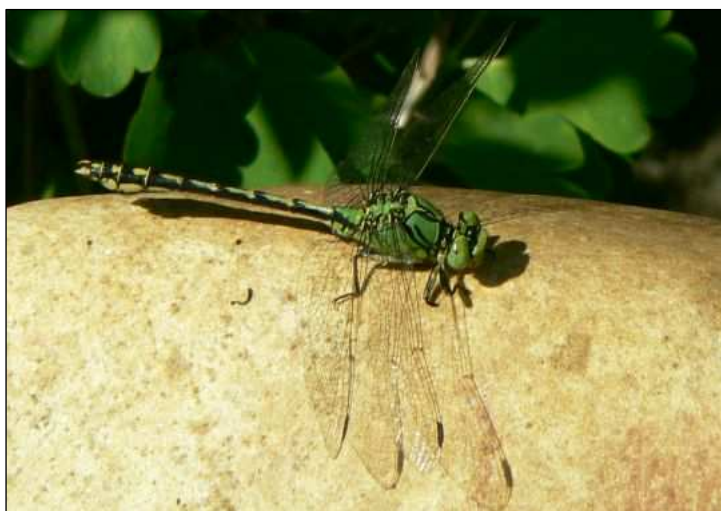
Prase divoké má aktivitu většinou v noci a ve dne odpočívá. Vyhledává odlehlá místa, žije skrytě a vyhýbá se střetu s člověkem, k čemuž využívá dokonale vyvinuté smysly. K pobytovým znakům této zvěře patří také bahenní koupele, ve kterých je bahno rozválené ve velkých loužích, tyto koupele se nazývají kaliště. Skupiny, ve kterých většinou žijí, čítají obvykle 20, vzácně až 50 jedinců. Staří samci žijí samotářsky. V běhu dokáží vyvinout rychlost až 48 km/h.

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*) z čeledi ledňáčkovitých, který zde hnízdí, je malého vzrůstu, přibližně velikosti vrabce, tedy asi 16 – 17 cm. V rozpětí křídel měří do 26 cm, a dosahuje váhy okolo 45 gramů. Zavalitému tělu, krátkému ocasu i končetinám výrazně vévodí dlouhý špičatý zobák. Je zářivě pestrobarevný, většinou modrý, hrud' a končetiny má oranžové, tmavý zobák a skvrna pod zobákem a po stranách krku je bílé barvy. Samička i sameček je zbarven stejně, mimo zobáku, kdy samička má spodní část zobáku zbarvenou červeně. Mladší populace je ve zbarvení méně výrazná. Pro své zbarvení je také nazýván létající drahokam. Ledňáček je samotářský a teritoriální pták a vyskytuje se v okolí čistých tekoucích vod. Jeho potravou jsou drobné ryby, které loví střemhlavým útokem pod vodou, ale také obojživelníci a drobný vodní hmyz. Hnízdí v norách a má snůšku o asi šesti vajíčkách. Nory si dělá ve strmých březích vod. Je dobrým letcem, dosahuje rychlosti letu až 45 km/h. V lokalitě Mlýnského potoka hnízdí, protože potok nabízí kryt, klid a hojnost potravy. (Dungel a Hudec, 2001; Clements, 2009)

Obr. č. 11 Ledňáček říční (cs.wikipedia.org)

Klínatka rohatá (*Ophiogomphus cecilia*) je u nás silně ohrožený a chráněný druh. Vyskytuje se u nás jen na několika místech ve východních, jižních a severních Čechách. Ve východních Čechách je její výskyt zaznamenán právě na Staré Metuji. Jedná se o druh vážky

z podřádu šídel, která je žlutozeleně zbarvená s černými úzkými pruhy na hrudi a o délce 55 – 60 mm. Je to jediná klínatka vyskytující se na území České republiky. Poznávací znamení klínatek jsou na temeni nestýkající se oči.

Obr. č. 12 Klínatka rohatá (<http://fotoalba.centrum.cz/photo>)

Klínatky mají rozpětí čirých křídel 65 – 75 mm. Sameček má posední články zadečku rozšířené. Ohrožen je zejména z důvodu úbytku biotopů, v kterých se mohou vyvíjet nymfy (larvy). Samičky vajíčka snáší za letu na hladinu vod, která je pak unáší do doby, než se uchytlí na dně. Nymfy se po několika týdnech líhnou z vajíček, která mohou i přezimovat. Přezimují však běžněji larvy. Žijí na písčitých dnech tekoucích vod a živí se vodním hmyzem. Larvy se vyvíjí 2 – 4 roky a v daný rok se v květnu až červenci líhnou dospělci. Klínatky můžeme potkat i dále od tekoucích vod, odlétají do lesů na mýtiny, kde odpočívají na vegetaci i lesních cestách. V sezóně létají až do konce září.

Z další fauny zde můžeme potkat volavku popelavou (*Ardea cinerea*), čápa bílého (*Ciconia ciconia*), kachnu divokou (*Anas platyrhynchos*), poláka velkého (*Athya ferina*), káně lesní (*Buteo buteo*), jestřába lesního (*Accipiter nisus*), poštolku obecnou (*Falco tinnunculus*), holuba hřivnáče (*Columba palumbus*), výra velkého (*Bubo bubo*), kukačku obecnou (*Cuculus canorus*), strakapouda velkého (*Dendrocopus major*), drozda zpěvného (*Turdus philomelos*), kosa černého (*Turdus merula*), sýkoru koňadru (*Parus major*), vlaštovku obecnou (*Hirundo rustica*), vránu obecnou (*Corvus corone*), havrana polního (*Corvus frugilegus*), straku obecnou (*Pica pica*), sojku obecnou (*Garrulus glandarius*) a také jezevce lesního (*Meles meles*), psíka mývalovitého (*Nyctereutes procyonoides*), lišku obecnou (*Vulpes vulpes*), kunu lesní (*Martes martes*), veverku obecnou (*Sciurus vulgaris*) a další tradiční zástupce naší přírody.

Flóru zde zastupuje zejména **Habr obecný** (*Carpinus betulus*), je to statný jednodomý listnatý strom dorůstající výšky asi 25 m. Podle taxonomického systému je rod habr zařazen do čeledě břízovitých a umístěn do řádu bukotvarých. Jedná se o statný strom s mohutnou, ale nepravidelnou korunou. Kmen má šedou hladkou kůrou, větve leskle hnědou. Listy jsou střídavé, dvojitě ostře pilovité, podlouhlé a zašpičatělé. Kvete od dubna do května, jednopohlavními květy, kde samčí květenství tvoří 3-5 cm dlouhé jehnědy a svazčité samičí jehnědy s trojlaločnatými listenovými obaly rostou na letorostech. Plodem je oříšek ukrytý v trojlaločnatém listovém obalu tzv. křídle. V dané lokalitě ho hojně nalezneme v hájích a smíšených lesích v okolí části Osíček.

Dub zimní (*Quercus petraea*) je mohutný listnatý strom z čeledi bukovitých. U nás se také nazývá drnák. Výška 20 až 40 metrů s vejčitou štíhlou korunou, která je méně rozvětvená než u dubu letního. Letorosty lysé, tmavě olivově zelené, lenticely řídké, drobné. Pupeny vejcovité, až 8 mm dlouhé. Listy jsou zřetelně řapíkaté. Plody v paždí listů jsou přisedlé, žaludy podlouhlé vejcovité (Koblížek 1990). Roste ve směsi s bukem, lípou nebo habrem.

Bez černý (*Sambucus nigra*). Jedná se o listnatý keř, který má využití v léčitelství, farmacii i potravinářství. Čerstvé plody jsou mírně jedovaté, sušením, nebo tepelnou úpravou se jedovatost ztrácí. Dorůstá do výšky 7 - 10 m na vlhkých lesních mýtinách, na světlých kamenitých místech, v pohostinných roklích, na mezích, u cest a na rumišťích. Kvete v červnu a červenci. Květy mají barvu žlutobílou a omamnou vůni. Soukvětí je chocholkovitý mnohoramenný vrcholík. Plod je malá, kulatá, černě lesklá peckovice, která dozrává koncem srpna. Plody jsou vyhledávanou potravou ptáků, kteří trusem roznášejí semena a tím se rostlina šíří do okolí. Bez je hojně zastoupen i v okolí Mlýnského potoka.

Olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) je listnatý opadavý strom z čeledi břízovité. Dorůstá většinou do výšky zhruba 30 metrů a je dlouhověká. Borku má v mládí hladkou a šedavou, ve stáří rozpraská a zbarví se do černohněda. Plod olše je šištice, šedozelené a lepkavé. Olše je pionýrská dřevina, která vyžaduje hlubokou, na minerály bohatou a trvale vlhkou půdu, kterou snáší nejlépe ze všech našich dřevin. Právě proto je také zastoupena mezi dřevinami na březích potoka a močalovitých částech dřívějšího závlahového systému na Mlýnském potoku, kde pojmenovala porost před částí Osíček na Olšinu. Má ráda světlo, je poměrně odolná vůči mrazu, vykazuje malou potřebu tepla. To vše se v uvedené lokalitě nabízí.

Bříza bělokorá (*Betula pendula*) - listnatá dřevina z čeledi břízovitých. Je nenáročná, rychle rostoucí a dosahuje výšky až 25 m. Je to další typický pionýrský druh. Má v mládí na větvičkách hnědou kůru, která se mění v bílou, příčně se odlupující borku. Větve nižšího řádu a letorosty bývají často převislé. Pupy špičaté, lesklé a lepkavé, odstávající. Listy trojúhelníkovité, zaoblené, okraje listů pilovité. Samčí jehnědy převislé, 4-7 mm dlouhé. Plody - drobné nažky jsou asi 2 mm velké a lehké. Semena dokáží díky své malé hmotnosti překonat velké vzdálenosti a zakořenit na jí přijatelných podmínkách s alespoň minimem vláh. (Koblížek, 2000)

Borka je odborný název pro kůru. Má ochrannou funkci a je tvořena odumřelými buňkami. Některé druhy dřevin mají kůru rozbrázděnou a tlustou několik centimetrů, jak uvádí Lesnický naučný slovník (Kolektiv, 1994).

Z dalších rostlin zde můžeme nalézt například podběl lékařský (*Tussilago farfara*), vachtu trojlistou (*Menyanthes trifoliata*), rosnatku okrouhlolistou (*Drosera rotundifolia*), toliji bahenní (*Parnassia palustris*), leknín bílý (*Nymphaea alba*), stulík žlutý (*Nuphar lutea*), bublinatku jižní (*Utricularia australis*), blatouch bahenní (*Caltha palustris*).

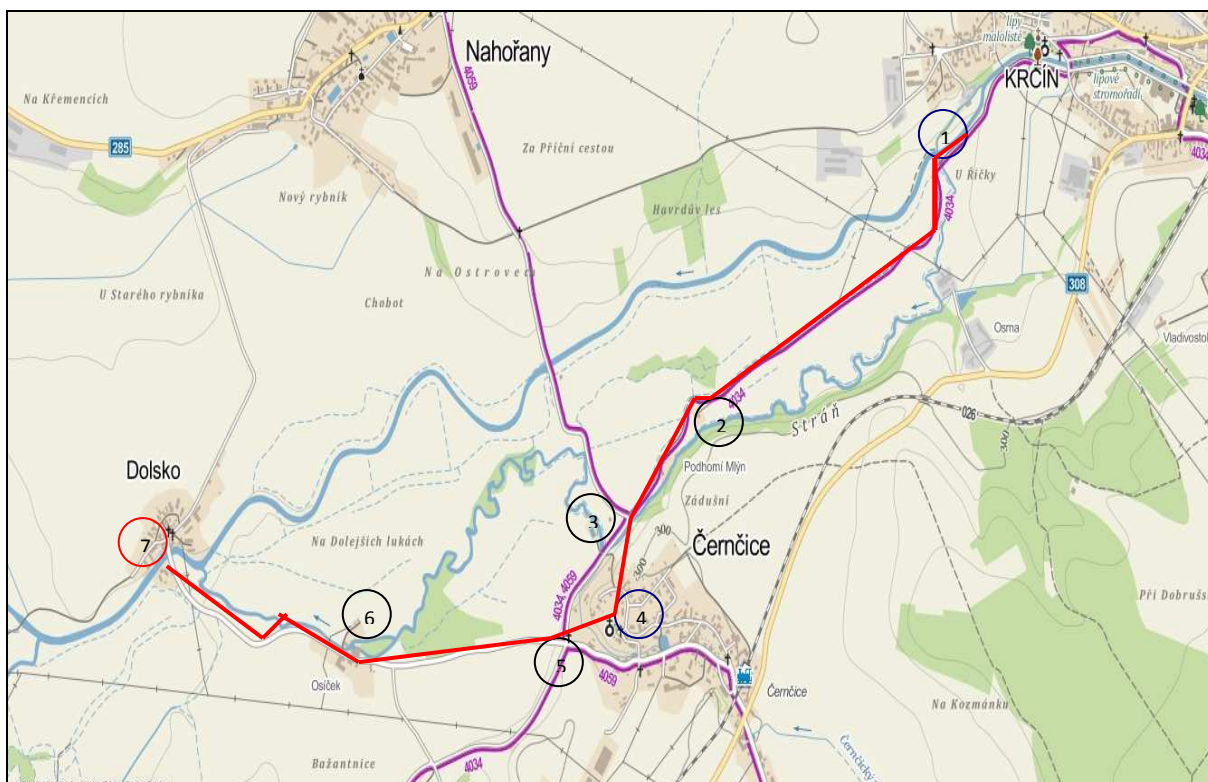
Obr. č. 13 Prostor pro vymezení naučné stezky Metuje (www.mapy.cz)

Cyklotrasa

Naučná stezka vede z Krčina po cyklostezce číslo 4034 směr Slavětín, prochází okolo Podhorního Mlýna, kde je místo pro instalaci druhé informační tabule, která pojednává o zmíněném mlýnu. Po asi 150 metrech je mostek, za kterým se sjíždí z trasy 4034 vlevo. Zde je místo pro informační tabuli číslo 3 o Mlýnském potoku a závlahovém systému a dále po asfaltové silnici se návštěvník dostává do historického jádra obce Černčice s informační tabulí číslo 4, na které je pojednáno o historii obce, věže a kostelu. Zde je odpočinkové místo s lavičkami a odpadkovým košem. Silnice pokračuje dále a napojuje se na cyklostezku číslo 4059, která turisty dovede na křižovatku U křížku, s plánovanou informační tabulí číslo 5 o fauně a flóře. Naučná stezka pokračuje po cyklostezce dále do osady Osíček se stejnojmenným mlýnem. Informační tabule číslo 6 seznámí cykloturisty s historií mlýna, funkční turbínou a dřevinami. Posledním zastavením je obec Dolsko. Na malé návsi za betonovým mostem z počátku minulého století se nachází zvonička a pískovcový kříž o jejichž historii pojednává informační tabule číslo 7, která je také poslední tabulí na cyklotrase naučné stezky Metuje.

Obr. č. 14 Trasa pro cykloturisty (www.mapy.cz)

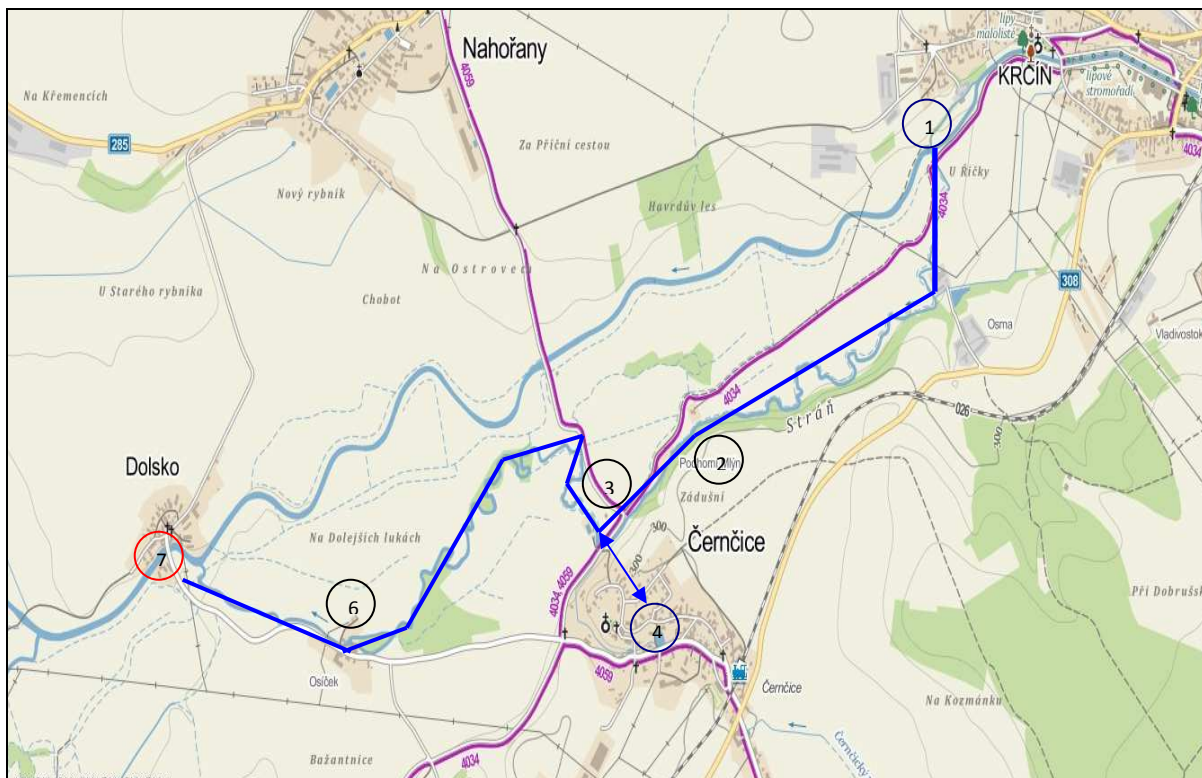

Trasa pro vodáky

Tak jako pěší turistika, nebo cykloturistika v tomto prostředí, má co nabídnout i vyžití pro vodáky. Řeka Metuje se ve své střední části stává nížinnou řekou, avšak nabízí nevšední zážitky, zejména pak na úseku starého řečiště, které díky slabé celoroční údržbě připravuje nejedno překvapení pro vodáky v podobě v podobě prudkých meandrů, nízkých lávek, rychlým proudem a hlavně padlých kmenů, které se musí podjíždět popřípadě obejít po břehu. Ten mnohdy nenabízí bezproblémový vstup i výstup na břeh, ovšem většina padlých stromů se dá podjet. Na mnohých úsecích je značně neudržovaný a zarostlý téměř neprostupným pralesem kopřiv. Vzhledem k tomu, že nová řeka je sjízdná jen při vyšších stavech vody, tak vám nezbyvá jiná možnost, než se plavit po staré řece, která se třikrát vrací zpět do nového koryta a znovu po spojení na nejbližším jezu zase odbočuje, ve starém korytě řeky je Metuje v této části toku sjízdná po celou sezónu. Příroda a opuštěnost toku činí tento tok velmi zajímavým i pro dvou denní plavby.

Tento úsek navazuje na patrně nejhezčí část toku z Náchoda do Nového Města nad Metují, hlavně potom průjezd oblastí nazvanou Pekelské údolí, který je během jarního tání sněhu náročný a vyžaduje jak zkušenosti, tak i vhodné vybavení na divokou vodu, tedy odpovídající loď, vesty a helmy, naopak střední úsek řeky Metuje je sjízdný na všech druzích vodáckých plavidel a pro svou nenáročnost je vhodný pro všechny vodáky.

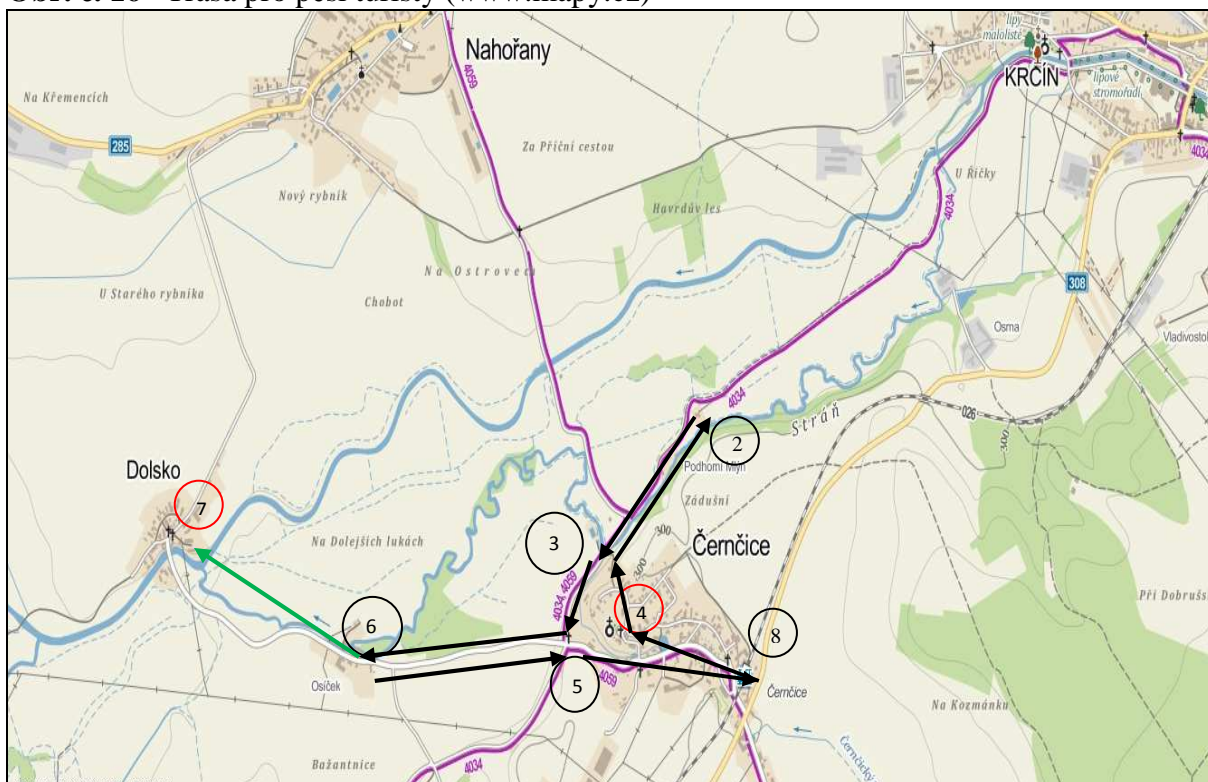
Obr. č. 15 Trasa pro vodáky (www.mapy.cz)

Trasa pro pěší turisty

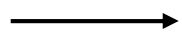

Začátek Naučné stezky Metuje pro pěší turisty je v historickém jádru obce Černčice s informační tabulí číslo 4, na které je pojednáno o historii obce, věže a kostelu. Zde je odpočinkové místo s lavičkami a odpadkovým košem. Další zastávkou je Podhorní Mlýn, kde je místo pro instalaci druhé informační tabule, která pojednává o zmíněném mlýnu. Po stejné cestě se turisté vrátí zpět asi 150 metrů, kde je mostek, zde je místo pro informační tabuli číslo 3 o Mlýnském potoku a závlahovém systému a dále po asfaltové silnici se návštěvník dostává na křižovatku U křížku, s plánovanou informační tabulí číslo 5 o fauně a flóře, i zde je odpočinkové místo s lavičkami a odpadkovým košem. Naučná stezka pokračuje na křižovatce vpravo dále do osady Osíček se stejnojmenným mlýnem. Informační tabule číslo 6 seznámí turisty s historií mlýna, funkční turbínou a dřevinami. Zde pro méně zdatné turisty končí, ostatní mohou pokračovat dále do obce Dolsko. Na malé návsi za betonovým mostem z počátku minulého století se nachází zvonička a pískovcový kříž o jejichž historii pojednává informační tabule číslo 7, která je také poslední tabulí na trase naučné stezky Metuje.

Obr. č. 16 Trasa pro pěší turisty (www.mapy.cz)

Legenda k mapovým zákresům:

- 1) Krčín – začátek naučné stezky pro vodáky a cykloturisty
- 2) Podhorní Mlýn
- 3) Mlýnský potok
- 4) Černčice – věž (zvonice), kostel (lavičky pro odpočinek, odpadkový koš)
- 5) Rozcestí U křížku, fauna a flóra (lavičky pro odpočinek, odpadkový koš)
- 6) Mlýn Osíček
- 7) Dolsko – zvonička, konec naučné stezky pro vodáky a cykloturisty
- 8) Černčice autobusová a vlaková doprava

- Vyznačení trasy pro cykloturisty
- Vyznačení trasy pro pěší turisty
- Vyznačení trasy chůze pro vodáky po souši
- Vyznačení trasy chůze pro vodáky po souši
- Vyznačení trasy pro zdatnější pěší turisty

Obr. č. 17 Výškový profil trasy

(www.mapy.cz)

5.2.3 Řeka Metuje

Metuje je současný název řeky, který je odvozen od původního názvu Methuja, z praindoevropského medh-, nebo-li prostřední, z jejího geografického umístění mezi řekami

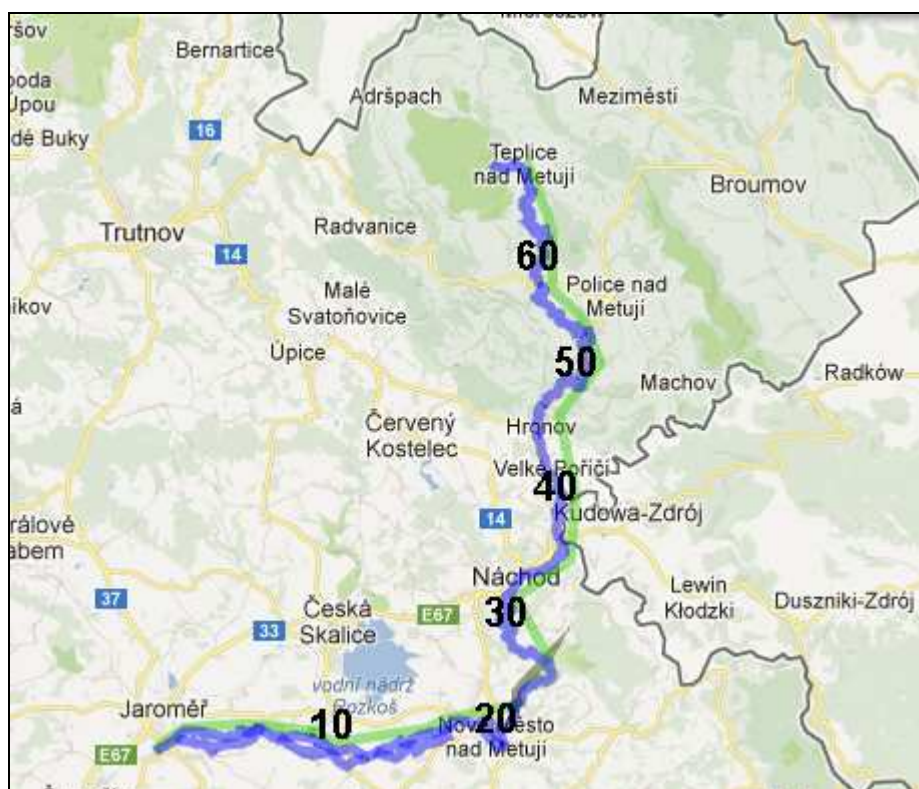
Úpa a Orlice. Koluje ještě méně pravděpodobná verze, spíše legenda, že název vznikl ze spojení slov „med tu je“.

Pramení západně od Adršpašských skal u obce Hodkovice, které se nacházejí v Broumovské vrchovině v nadmořské výšce 586 m nad mořem. Na horním a středním toku vytváří hluboce zaříznutá údolí. Její jméno se stalo součástí názvů několika obcí a měst, například Teplice nad Metují, Nové Město nad Metují, Police nad Metují, Žďár nad Metují a protéká též rodištěm Aloise Jiráska Hronovem a Náchodem. V Jaroměři pak ve výšce 248 m ústí do Labe, tím se stává jeho levým přítokem. Voda pramene Metuje se tak dostává v toku Labe do Severního moře. Délka řeky Metuje je 77,2 km a povodí má rozlohu 607,6 km². Svým tokem zasahuje i do Polska.

Tok řeky Metuje obohacují přítoky Zdoňovský potok, Ledhujka, Židovka, Dřevíč, Zbečnický potok, Brlenka, Střela, Radechovka, Olešenka a Rozkoš.

Průměrný průtok vody v ústí činí 5,73 m³/s.

Obr. č. 18 Tok řeky Metuje

<http://www.raft.cz/cechy/metuje>

5.2.4 Nové Město nad Metují – Krčín

Pod Novým Městem nad Metují, na středním toku řeky Metuje, které naskýtá krásný pohled na novoměstský zámek, stojící na skalním výběžku nad řekou. Zde je tok dostatečný pro celo roční sjízdnost. Řeka se začíná rozdvajovat na novou a starou Metuji. Byla zde provedena regulace koryta, to bylo narovnáno. Oblouk, kterým obtéká město je dlouhý. Prostor zájmu je za jezem v části Nového Města nad Metují v Krčíně. Zde je místo pro první informační tabuli, která má seznámit turisty s průběhem celé naučné stezky, mapkou se zakreslením trasy, jednotlivými zastaveními, délkou naučné stezky, výškovým průřezem terénu, splavností vodácké části, možností výstupů z lodí, možností použití dopravních prostředků a značením.

5.2.5 Mlýnský potok

Po kilometru řeky Metuje, přichází odbočení z toku do koryta Mlýnského potoka (náhona), který poháněl dva mlýny, Podhorní mlýn a mlýn Osíček. V Mlýnském potoku bývá mnohdy více vody než v původním korytě Metuje. Vodáky je tato část Metuje oblíbená, protože Mlýnským potokem se jednak vyhnou mnoha stupňům a jezům na paralelně probíhajícím korytě, ale hlavně je vyhledáván pro romantičnost, rozmanitost toku, spoustu podjezdů padlých stromů a také pro to, že jízda v tomto úseku vyžaduje vodácké umění a zkušenosti s nástrahami, které náhon připravuje. Díky různému zvlnění a rozšířením toku, je proud také různě rychlý a ostrý.

Vodáci tento úsek připodobňují k horní Lužnici. Až po návrat do svého původního koryta jsou zde pouze dva jezy u mlýnů, které se musí přenést, ovšem ostré meandry jsou vyčerpávající a tento dvanácti kilometrový úsek se sjíždí i více než tři hodiny a mnozí ukončují před kamenným mostem v Dolsku.

Ti, kteří pokračují, se v Dolsku vrací do toku Metuje a pokračují dál Starou Metují do Slavětína, Roztok, Veselice a Jaroměře. Naučná stezka Metuje končí pro vodáky v obci Dolsko, kde naleznou na informační tabuli další informace o pokračujícím toku Metuje až po město Jaroměř.

Obr. č. 19 Vodáci na Mlýnském potoku

5.2.6 Podhorní mlýn

Druhou zastávkou na naučné stezce Metuje je zastávka Podhorní mlýn. Tato zastávka je společná pro pěší turisty, cykloturisty, vodáky a v zimním prostředí pro běžkové lyžaře.

Pro vodáky je zde výstup před mlýnem. Tabule informuje o historii Podhorního mlýna a jeho osudu po roce 1948.

Obr. č. 20 Podhorní mlýn - současnost

5.2.7 Obec Černčice a věž v Černčicích

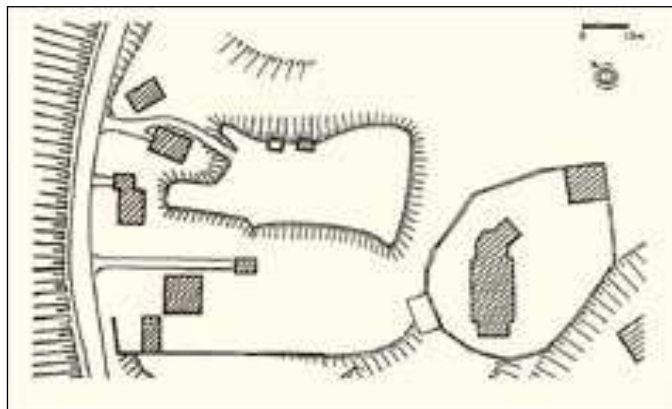

Ti cyklisté, pěší turisté a vodáci, kteří vystoupí z lodí na mostě za Podhorním mlýnem odbočí vlevo a dají se proti kopci po asfaltové stezce, dojdou do obce Černčice, které geograficky řadíme do Kladského pomezí, spadají do okresu Náchod od kterého leží jedenáct kilometrů jihozápadně a čtyři kilometry západně od města Nové Město nad Metují a náleží pod královéhradecký kraj.

V obci lze využít železniční a autobusové spojení. Obec leží v průměrné výšce 297 metrů nad mořem. První zmínku o obci nalezneme v historických pramenech v roce 1318.

O obci se dochovalo díky tzv. Rojkově kronice mnoho historických záznamů. Pan Rojek žil a působil v nedalekých Bohuslavicích na faře jako kněz a podrobně mapoval historii okolí a zejména Černčic. Dnešní název Černčice vysvětluje odvozením od jména Črniec nebo Črnka, proto původní název snad měl dokonce znít jen Črnčice. Založení obce se datuje do 13. století, kdy se v Čechách prováděla kolonizace, nebo-li osídlování. V té době byla příhraniční oblast hustě zalesněna a o odlesnění vypovídají názvy nedalekých obcí například Žďár nad Metují, nebo Žďárky. Tvrz s poplužním dvorem, která stála na místě dnešních Černčic, byla založena neznámým feudálem, který obhospodařoval okolní a díky již zmíněné řece úrodné pozemky. Postupně vznikla bytelná tvrz, ke které se později přistavěla fara a kostel. Stavby rychta, kostel a fara, byly základem rozvíjející obce.

Obr. č. 21 Mapový zákres tvrze

(<http://www.cerncice.eu/cs/o-obci/cerncicka-tvrz>)

Obr. č. 22 Místo dřívější tvrže

(<http://www.cerncice.eu/cs/o-obci/cerncicka-tvrz>)

Prvním písemným majitelem tvrže černčické Arnošt z Talmberka a z Černčic a je z roku 1318. Dalším pánem Černčické usedlosti je Oldřich, o němž je písemný zápis z roku 1405 a je ve spojení se sporem o církevní poplatky s černčickým plebánem Alešem. Jeho syn Arnošt z Černčic v letech 1423-1424 spolu s dalšími katolickými pány dvakrát neúspěšně vytáhl proti husitům. Po Arnoštovi zdědil Černčice jeho syn Jan Černčický z Kácova, oblíbenec krále Vladislava II., který založil nedaleké Nové Město nad Metují. Okolo roku 1527 Černčičtí z Kácova prodávají Perštejnům a jejich éra v Černčicích končí. (David a Soukup, 2012)

Ještě v současnosti jsou patrné terénní valy hradiště. Dochovanou památkou je černčická věž z roku 1613, postavená za Rudolfa Štubenberka, která byla v roce 2012 zrekonstruovaná. Věž s dvěma zvony je charakteristickou dominantou obce. (Kolektiv, 1989; 1997)

Velké útrapy obyvatel přinesla doba třicetileté války. Švédové v roce 1639 vesnici z části vypálili a odvedli dobytek, který byl zdrojem obživy. Údaje ze 17.století vypovídají o stavu obyvatelstva a počtu domů v Černčicích. V roce 1651 bylo ve vsi 16 obytných stavení, obyvatel 94 osob, z toho 42 mužů a 52 žen. Informace dělí obyvatelstvo i podle náboženského vyznání. Ke vsi náležely části Osíček s panským dvorem, Osma a oba mlýny. Během sedmnácti let, tedy v roce 1668 se zvýšil počet na 23 obydlí a roce 1770, kdy bylo zavedeno číslování domů, již 53 čísel popisných. V roce 1854 měly Černčice i s osadami 479 obyvatel.

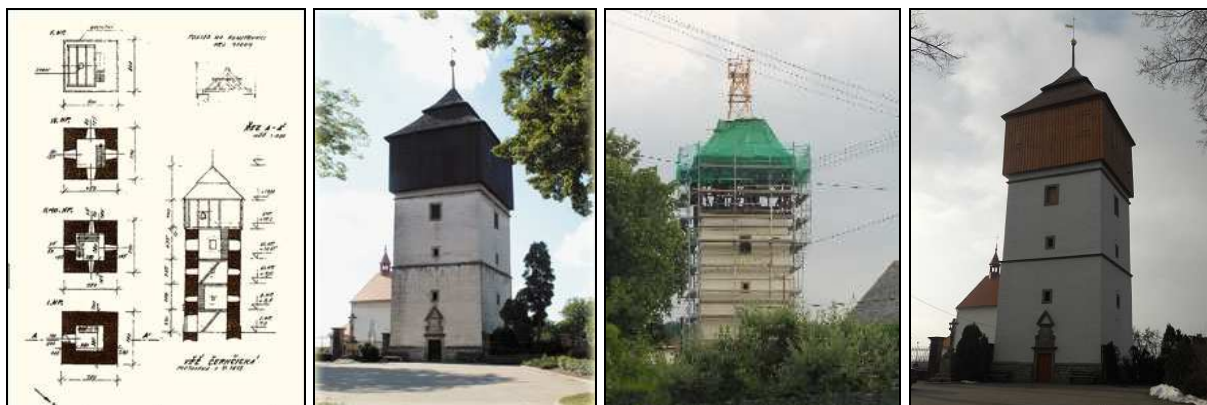
Situace stabilizačního katastru z roku 1840 prozrazuje stav obce oproti současnosti. Při porovnání zjistíme, že jsou zde již neexistující čísla popisná 2 a 3, která musela ustoupit železnici, na místě čísel popisných 78 – 81 je zakreslen dnes již neexistující rybník tzv. Dolní a i tok Černčického potoka vedl jinak. Až regulace změnila jeho dnešní podobu. Situace také

znázorňuje původní roubenou školu a na východní straně obec končí statkem číslo popisné 70, zatímco dnes, stojí na začátku dlouhé ulice nové výstavby.

Pamětní kniha obce uvádí, že nejstaršími rody jsou rod Žďárkův, prvně zmiňovaný již r.1585, z něhož pocházelo několik generací černčických rychtářů, rod Šichanův, uváděný r. 1639, rody Lukáškův, Štěpánův a Zítkův, zaznamenané v r. 1651, Poláčkův z r. 1661 a Náchodských z r. 1666.

Černčická věž

Obr. č. 23 Plány věže, věž před rekonstrukcí, rekonstrukce a současná podoba

Věž byla postavena v roce 1613 v renesančním slohu, o stavbu se zasloužil patron a majitel novoměstského panství Rudolf Štubenberk. Nad vchodem byl vytesán erb tohoto rodu. Věž má čtvercový půdorys o stěnách 8 x 8 metrů a výšku 25 metrů. Po dřevěných schodech lze projít pět podlaží. Poslední se zvony je masivní dřevěná konstrukce obitá dřevem a pokrytá šindelem.

Původně byla věž osazena třemi zvony, největším byl sv. Jakub, ten však v roce 1907 pukl, následně byl přelit, ale v roce 1917 byl zrekvírován pro válečné účely.

Druhý zvon sv. Křtítel byl sejmут v průběhu druhé světové války v roce 1942 a odvezen. Na rozdíl od svého mladšího zvonu sv. Jakuba, byl po válce nalezen a navrácen zpět. Třetím zvonem byl sv. Anna, ale i ten měl stejný osud jako první zmíněný. Byl sejmут a využit pro potřeby I. světové války.

V roce 1822 byla věž zachráněna před ničivým ohněm a v roce 1863 proběhla rozsáhlá rekonstrukce. Obecní kronika na straně 41 uvádí, že byl upraven znak Štubenberků na nynější nápis IHS.

Obr. č. 24 Zvon sv. Jakub a nový zvon sv. Křtitel

Rozsáhlá rekonstrukce proběhla v roce 2012 a srpnu téhož roku byl z Nizozemí dovezen nově odlitý druhý zvon.

5.2.8 Mlýn Osíček

Název Osíček patrně vznikl odvozením ze slova osek, což znamenalo název pro místo, kde byl vymýcen les nebo háj pro budoucí osadu. Dříve byl Osíček samostatnou vsí, dnes je osadou a součástí obce Černčice.

První zmínka je z roku 1587, kdy Jiřík, mlynář z Osíčku a poddaný pana Rudolfa ze Štumberka zakoupil mlýn u Hradce Králové a mlýn v Osíčku dostal nového majitele, ale o novém majiteli záznamy nejsou. Další zmínka je z roku 1739, kdy jej měl v nájmu Karel Langer a mlýnským zařízením byla mlecí stolice. Mlýnu příslušel dvůr v Osíčku a mimo sedmi sedláků (kteří příslušeli k Podhornímu mlýnu), ostatní sedláci z Bohuslavic, ves Městec, Veselice, Velká Jesenice, Slavětín a část Rychnovku. Roku 1852 byl mlýn vykoupen a stal se dědičným majetkem.

Obr. č. 25 Mlýn Osíček – současnost

5.2.9 Obec Dolsko

První zmínky o obci se datují do roku 1460. Na počátku 16. století se obec stala majetkovou součástí novoměstského panství a patřící vladykům Krčínským. Tehdy ještě jako ves dolejší. Původně bylo v obci šest statků. Před regulací řeky Metuje byla obec často ohrožována záplavami, ale po roce 1909, kdy byla regulace dokončena, toto nebezpečí odpadlo. Přes řeku byl postaven roku 1868 dřevěný most, ale nevydržel a nahradil jej současný most betonový z roku 1912.

Obr. č. 26 Dnešní betonový most v Dolsku

Neregulovaná řeka byla útočištěm mnoha druhů ryb, raků, ale i ptactva, ledňáčka, čápa, čejky apod. Regulace toku mnohým vzala kryt a potravu a tím je vyhnala, ale stále se na lukách objevuje čáp, volavka popelavá i ledňáček.

Obr. č. 27 Zvonička a pískovcový kříž

Uprostřed obce stál dřevěný kříž a vedle dřevěná zvonička. Dnes na místě dřevěného kříže stojí pískovcový kříž, okolo něho jsou vysázeny lípy. Zvonička byla zrekonstruována a postavena na svém původním místě.

Obcí se kříží cesty od Nahořan do Slavětína a z Městce do Černčic. V roce 1931 žilo v obci 132 občanů, v současnosti 42 obyvatel ve 29 domech.

Obec Dolsko je v navrhované naučné stezce Metuje poslední zastávkou, dále mohou vodáci pokračovat po Staré Metuji, cyklisté po dále značených cyklostezkách a pěší se buď vydají zpět do obce Černčice odkud je autobusové a vlakové spojení, nebo využijí autobusového spojení z hlavní silnice u obce Dolsko.

6 Diskuze

6.1 Diskuze k dotazníkovému šetření

Dotazníků bylo rozneseno celkem 300 kusů do domovních schránek občanů obce Černčice včetně části Osíček. Dotazník byl dle návodu platně vyplněn v 221 případech. Dotazník ve větším počtu vyplnili muži v procentuelním vyjádření muži 56 % a ženy 44%.

Vzdělanost respondentů mapuje otázka číslo 2. Celkem odpovídalo 24 % dotázaných se základním vzděláním, zde je však nutno podotknout, že odpovídali i děti školou povinné, které byly do této kategorie zahrnuté, 30 % vyučených, 27 % středoškolsky vzdělaných s maturitou, 8 % s vyšším odborným vzděláním, 10 % byli zastoupeni vysokoškolsky vzdělaní lidé a jedním procentem s ukončeným doktorským studiem.

Věková skladba byla zastoupena následujícími procenty: do 15 let 9 %, 16 až 30 let 28 %, 31 až 50 let 26 %, 51 až 60 let 16 % a nad 61 let 21 %. Vzhledem k tomu, že odpovídali většinou mladí lidé a ve středním věku (do padesáti let) – 63 %, vyšel sociologický průzkum kladně pro realizaci naučné stezky a to potvrzuje slova Dibelkové (2004), že naučné stezky ve většině případech navštěvují rodiny s dětmi.

Na čtvrtou otázku, rodinný stav, odpovědělo 28 % svobodných, 48 % oddaných, 4 % rozvedených a 3 % respondentů nechtělo svůj stav komentovat. Většina respondentů, kteří odpovídali, žije v manželském vztahu.

Ekonomickou situaci uvedlo 218 respondentů, tři svoji situaci komentovat nechtěli. Studujících odpovídalo 19 %, 54 % zaměstnaných na plný, nebo částečný úvazek, 5 % soukromých podnikatelů, 21 % důchodců a nezaměstnanost neuvedl žádný z dotázaných. Dá se tedy konstatovat, že odpovídající žijí v dobrých ekonomických podmínkách.

Vzhledem k faktu, že většina dotázaných byla patrně z obce Černčice, byla také většina trvale bydlící na vesnici. V obci jsou také chalupáři, nebo lidé s jiným trvalým bydlištěm a i ti se zapojili do sociologického šetření. Z šetření vyplynulo, že 96 % odpovídalo na vesnici žijících respondentů, 2 % bylo zastoupeno město pod 20 tisíc obyvatel a 2 % pražští a obyvatelé měst nad 20 tisíc obyvatel.

O naučných stezkách v minulosti již slyšelo 57 % respondentů, naopak 33 % jich o naučných stezkách nikdy neslyšelo a 10 % odpovědělo, že neví. Informovanost většinou občanů obce není špatná, ale rezervy v propagaci zde jistě jsou. Přičíst by se to dalo nepoužívání internetu lidí starších 61 let a nedostatečné propagaci v tisku a dalších médiích.

Pravidelnými návštěvníky naučných stezek je pouze 13 % dotázaných, 39 % stezky navštěvuje nepravidelně, ale 47 se nezajímá o turistiku vůbec a 1 % neodpovědělo. Může se zdát velkým číslem 47 %, kteří se o turistiku nezajímají, ovšem jedná se o dotázané, kteří žijí v dosahu přírody a jsou s ni spjati. Turistiku tak provozují pasivně.

Jakým způsobem se lidé nejčastěji dozvídají o naučných stezkách, měla přinést odpověď na otázku číslo 9. Z odpovědí je patrné, že 11 % informací o existenci naučných stezek získalo z denního tisku a časopisů, z televize 7 %, kdy byl i uveden přímo pořad S kamerou na cestách, nejčastěji informací získalo od příbuzných, známých a přátel a to ve 35 %, internet dopomohl k informacím 6 % dotázaných, celých 37 % tuto informaci získalo poprvé v dotazníku (příloha č.1), 4 % mají informace získané jiným způsobem, zejména ve škole, v odborné literatuře a náhodně. Necelé 1 % na tuto otázku neodpovědělo.

62% respondentů považuje naučné stezky za možný přínos své obci/městu, naopak 27 % na tuto otázku odpovědělo záporně a 11 % neví.

Při tvorbě naučných stezek, jak uvádí Mrázová (2009), má být cílem vzdělávání široké veřejnosti. Naučná stezka Metuje by měla vzdělávat, i to si myslí občané přilehlé obce Černčice, když v otázce číslo 11 mohli respondenti zakřížkovat jednu a více odpovědí. Celkově padlo 988 návrhů. Nejčastěji by volili naučnou stezku, z které by mělo obec/město přinést v oblasti: vzdělávání pro místní školy 22 % dotázaných, informační pro občany z blízkého okolí 21 %, turistické 18 % respondentů, propagační pro obce a města 15 %, relaxační 12 % poznávací 8 %, rekreační 2 %, ekonomické 2 % respondentů. Jiný přínos nikdo nepoznamenal. S tvrzením Mrázové (2009) je možné souhlasit, neboť návštěvníci stezky by byli seznámeni s historií obce a mlýnů, Mlýnským potokem a vodohospodářskými stavbami na něm, s faunou a flórou, které se zde vyskytují a dalšími informacemi o okolí.

V 68 % si dotázaní lidé myslí, že by mělo být více možností naučných stezek v ČR, záporně na tuto otázku odpovědělo pouze 8 % a asi z nedostatečné informovanosti 24 % o stezkách nevěděli.

Zájem o naučné stezky, hlavně o jejich propagaci vypovídá otázka číslo 13. Větší informaci vyžaduje 91 % respondentů, nemyslí si to 4 % a 5 % se nerozhodlo pro jasnou odpověď, tedy neví.

Ve svém okolí by uvítalo stezku 76 % dotázaných, bez podobného turistického zařízení by se obešlo 6 % a na tuto otázku neznalo odpověď zda ano nebo ne 18 %.

V případě realizace naučné stezky Metuje, by tuto nejčastěji respondenti zasadili do oblasti prostoru obce a to v 49 %, která by mapovala historii obce, věže, kostela a mlýnů.

Ve 20 % by naučná stezka vedla okolo Mlýnského potoka, ve 2 % v okolních lesích, 1 % navrhovalo část Horka, 26 % podél nového toku řeky Metuje a 2 % respondentů by kombinovali všechny možnosti. Celkem padlo 314 návrhů, na otázku číslo 15 mohli dotázaní odpovědět na více odpovědí.

Otázka číslo 16 měla zjistit, jakou aktivitou by se měla stezka zabývat. I v této otázce mohlo být zaškrtnuto více odpovědí. Celkem padlo 453 návrhů. Výsledkem šetření bylo zjištěno, že 34 % respondentů by chtělo mít naučnou stezku zajímavější se historií obce a okolí, pouze 1 % dotázaných lesem a flórou, řekou a toky 18 %, o systém závlah zájem projeven mezi dotázanými nebyl, o ovocnou naučnou stezku byl zájem ve třech dotaznících a to je vyjádřeno necelým 1 %, větší zájem byl o mlýny, pro které se vyjádřilo 23 % dotázaných, o faunu by se zasadilo 21 % respondentů a o agroturistiku by byl zájem ve 3 %. Jiné návrhy nebyly navrženy.

Na závěr dotazníku byla položena otázka na pomoc při výstavbě a následné údržbě stezky. Bylo zjištěno, že 39 % respondentů by se zapojilo do realizace naučné stezky a její následnou údržbu, 32 % by se nepodílelo na pracích spojených s realizací a údržbou a 29 % nevědělo.

6.2 Diskuze k návrhu naučné stezky

Naučná stezka Metuje je navržena do prostředí, které nabízí historické zajímavosti, vodohospodářské stavby, zajímavé druhy rostlin a živočichů atd. a to koresponduje s Čihařem a kol. (2002), kteří uvádějí, že naučné stezky se zřizují v takovém přírodním prostředí. S tímto tvrzením tedy lze souhlasit.

Motyčková (2009) uvádí, že pro turisty navštěvující naučné stezky jsou atraktivní stezky prožitkové. Navrhovaná stezka by měla tuto funkci plnit a nabízet. Pohyb po ní je díky stávajícímu povrchu možný všem věkovým kategoriím, včetně tělesně postižených s pohybovým handicapem. Stezka je navržena jako samoobslužná se zdrojem informací z informačních tabulí a beetaggových tabulek – tagglístů. Tím odpadá případné průvodcovské tempo, které nemusí všem návštěvníkům vyhovovat.

Navrhovaná varianta samoobslužné naučné stezky je tedy na základě zjištěných výsledků a pozorování nejvhodněji zvolená.

Souhlasit tedy lze i s tvrzením Cartera (2004), který uvádí, že venkovní tabule by měly návštěvníky nejen vítat, ale hlavně jim poskytovat základní informace a interpretaci.

Motyčková (2009) dělí stezky do tří kategorií dle délky. Bylo zjištěno, že naučná stezka Metuje spadá do první kategorie, tedy kategorie do 5000 metrů, protože podle měření

by měla být dlouhá 4750 metrů. Jedná se tedy o stezku krátkou. Motyčková (2009) dále uvádí, že naučné stezky bývají zpravidla okružní, tomu však navrhovaná stezka neodpovídá, protože na jiném místě začíná i končí. Výhodou ovšem je, že jednotlivé části na sebe nenavazují, lze se tedy napojit na kterémkoliv místě a může být součástí delšího cykloturistického, nebo vodáckého výletu.

Zpestřit pobyt na naučné stezce by se dal poznáváním rostlin, zvířete, popřípadě architektonických slohů. Za mírně náročné stoupání od stanoviště číslo 3 ke stanovišti číslo 4 (Černčická věž a kostel), by měla být odměněnou již vybudované odpočinkové místo s lavičkami (viz. přílohy, obrázek číslo 6, 7). Další místa pro odpočinek na naučné stezce je stanoviště číslo 5 (viz. přílohy, obrázek číslo 8) a lavičky v Dolsku (viz. přílohy, obrázek číslo 10).

Údržba naučných stezek je finančně i časově velice náročná. I proto byla úmyslně na závěr dotazníku zařazena otázka na případnou účast občanů v případě potřeby pomoci při realizaci a údržbě. Před časem byla v obci Černčice instalovaná informační tabule se základními údaji o obci a okolí. Bohužel byla instalovaná v blízkosti autobusové zastávky, která je vzdálena od středu obce a zde byla vlivem vandalů značně poškozena. Patrně si čekající mládež na školní autobus čas krátila ničením zařízení. Lze tedy souhlasit i s tvrzením Čerovského a Záveského (1989), kteří uvádějí, že údržba stezek je náročná ne jen finančně, ale také zejména vlivem přírodních vlivů a již zmíněného všudypřítomného vandalismu. Bude tak nutné pro uklidnění názoru občanů častěji vycházet do prostor naučné stezky, kontrolovat jednotlivá zařízení, nabádat občany i návštěvníky ochraně přírody a památek a případně instalovat další odpadkové koše, které průběžně vysypávat a kontrolovat.

Při tvorbě obsahu informačních tabulí je nutné přihlídnout k různorodosti návštěvníků od dětí předškolního i školního věku, studenty, rodiče s dětmi a seniory. Tabule mají být stručné, srozumitelné a jasné. Mají popisovat děj v daném místě, návštěvníci tak mohou porovnávat skutečnost s informacemi na tabulích. To koresponduje s tvrzením Čerovského a Záveského (1989) o obsahu informačních tabulí. Při rozhovoru se starostou, byl případný obsah také zmíněn a starosta se s názorem Čerovského a Záveského (1989) ztotožňuje.

Čihař a kol. (2002) uvádí, že naučné stezky mívají většinou 10 až 15 zastavení. Navrhovaná stezka Metuje plánuje 7 zastavení, což je vzhledem k její délce i náročnosti dostačující. S autory tedy není v souladu. Ovšem případné rozšíření o další zastavení se dá, dle slov starosty obce, později jednat s ohledem na návštěvnost a zájem.

Podle Mrázové (2009), ale i Šírové-Motyčkové a Šíra (2010) má být naučná stezka nenásilnou metodou výuky pod širým nebem a aby mohla mít určitou vážnost a působit na

návštěvníky vzdělávacím způsobem, musí být udržována v čistotě a pořádku, což je jednou z hlavních priorit obce při správě naučné stezky Metuje.

7 Závěr

Z provedené dokumentace a zjištěných výsledků dotazníkového sociologického průzkumu naučné stezky „Metuje“ je možno diplomovou práci shrnout do následujících bodů:

❖ Hypotézy

- 1) Mají občané zájem o naučné stezky, neobávají se přílivu cizích lidí, vandalizmu a zvětšení ekologické zátěže odpadky?
- 2) Existují v okolí prostory pro realizaci naučné stezky, která by byla přístupná všem zdravotním i věkovým kategoriím občanů?
- 3) Jsou naučné stezky dostatečně medializované?

- **hypotéza:** Zjištění zájmu občanů dotčené obce o realizaci výstavby naučné stezky

Šetření **prokázalo**, že zájem o výstavbu naučné stezky mezi občany existuje, jsou ochotni se zapojit do její realizace a následně o stezku i pečovat.

- **hypotéza:** Zjištění zájmu zastupitelů obce o naučnou stezku Metuje

Starosta obce Černčice by podle rozhovoru **podpořil** projekt, zasadil by se o uvolnění finančních prostředků z rozpočtu obce a o podání žádosti o dotace královéhradeckého kraje a dalších možných dotačních programů ROP NUTS II Severovýchod. Také by oslovil jménem obce firmy působící v katastru obce a jejím okolí o podporu a vešel by v jednání s vlastníky pozemků ohledně umístění informačních tabulí.

- **hypotéza:** Zda existují v okolí prostory pro realizaci naučné stezky, která by byla přístupná všem zdravotním i věkovým kategoriím občanů se **potvrdila**.

Trasa naučné stezky by byla plánovaná na stávajících komunikacích v okolí obce, jedná se o částečně komunikace obecní a částečně o komunikace státní. Všechny jsou plně sjízdné a schůdné pro všechny občany, jedná se o asfaltový povrch. Tok Mlýnského potoka je plně sjízdný a je vodáky již využíván. Cyklostezka vede z větší části po cyklotrasách, které jsou značeny.

- **hypotéza:** Zda jsou naučné stezky dostatečně medializované byla **vyvrácena**.

Naučné stezky **nejsou** dostatečně medializované, občané se z velké části dozvídají o naučných stezkách od známých a přátel. V okolí již stezky existují a občané o nich mají jen slabé informace. Medializace by byla zcela v péči obce ve spolupráci se Svazkem obcí Metuje, jehož je obec Černčice členem a který vydává své periodikum. Náchodsko vydává také čtrnáctidenník Echo a Náchodský denník, kde je možno propagovat podobná zařízení.

8 Literatura

- Babbie, E. 1992. The practice of social research. Belmont, 530 s. ISBN: 10495598410.
- Bailey, K.D. 1978 Methods of Social Research. New York, Free Press.
- Buriánek, J. 1996 Sociologie. Nakladatelství Fortuna, Praha, 127 s. ISBN: 8071683043.
- Carter, J. 2004. Interpretace místního dědictví. Příručka pro plánování a tvorbu prezentací místních zajímavostí. Nadace partnerství. Brno. 88 s. ISBN: 8023920685.
- Clements, J.F. 2009 Clements Checklist of Birds of the World v6.4. Elektronický dokument. <http://www.birds.cornell.edu/clementschecklist/Clements%206.4.xls/view>.
- Culek, M. 1996. Biogeografické členění České republiky. Enigma, Praha, 347 s.
- Čeřovský, J., Záveský, A. 1989. Stezky k přírodě. SPN Praha. 240 s. ISBN: 8004223788.
- Čihař, J., Čihař, M., Formánek, J., Hodková, Z., Kholová, H., Moravec, Z., Pflieger, V., Skalická, A., Toman, J. 2002. Příroda v České a Slovenské republice. 4., opr. a rozš. vyd. Akademie věd České republiky. Praha. 429 s. ISBN: 8020009388.
- Činčera, J. 2007. Environmentální výchova: od cílů k prostředkům. Paido, Brno, 116 s.
- David, P., Soukup, V. 2012. Hrady, zámky a tvrze, ORY Books, 207 s., ISBN: 9788026019428.
- Dibelková, I. 2004. Železné hory. Olympia. Praha. 963 s. ISBN: 8070338350.
- Dungel, J., Hudec, K. 2001. Atlas ptáků České a Slovenské republiky. Academia Praha, 154 s. ISBN: 9788020009272.
- Geist, B. 1992. Sociologický slovník. Victoria publishing, a.s. 647 s. ISBN: 8085605287.
- Hecker, U., 2001. Bäume & Sträucher. BLV Verlagsgesellschaft mbH, Mnichov Německo, 238 s.
- Higgins, P. JW, Yalden, DW. 1997. The effect of resurfacing the Pennie Way on recreational use of blanket bog in the Peak Distrikt National Park, England. Biological conservation, 82:3, 337343.
- Holeček, M. 2004. Lužické hory. Olympia. Praha. ISBN: 8070338326.
- Keller, J. 1997. Sociologie a ekologie. Sociologické nakladatelství, 232 s. ISBN: 8085850427.
- Koblížek, J. 2000. Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků, 2. vyd. Tišnov: Sursum, 2006. ISBN: 8073231174.
- Kolektiv. 1997. Encyklopedie českých tvrzí, 1. dílo, Argo, Praha, 274 s., ISBN: 807203068.
- Kolektiv. 1989. Hrady, zámky a tvrze v Čechách na Moravě a ve Slezsku VI, Nakladatelství Svoboda, Praha. 727 s.
- Kolektiv. 1994. Lesnický naučný slovník. I. díl, A – O a II. díl P – Ž. Praha, 743 s.

- Malátek, V. Polonský, D. 1998. Metody sociologického výzkumu, Opava:Slezská univerzita, 92 s.
- Matějček, T. 2007. Ekologická a environmentální výchova, Praha, Česká geografická společnost, s. r. o., 52 s.
- Motyčková, K. 2009. Naučné stezky. 3. vyd. Rubico, Praha. 191 s. ISBN: 9788025130032.
- Mrázová, L., Kočí K. 2009. Tvorba naučných stezek. Portál Praha. 70 s.
- Reichel, J. 2008. Kapitoly systematické sociologie, Granada Publishing, a.s. 239 s. ISBN: 9788024725949.
- Skalická, A., Toman, J. 2002. Příroda v České a Slovenské republice. 4., opr. a rozš. vyd. Akademie věd České republiky. Praha. 429 s. ISBN: 8020009388.
- Stark, R. 1992. Sociology, Belmont, CA: Wadsworth. 690 s.
- Šírová-Motyčková, K., Šír, J. 2009. Naučné stezky. Rubico, Olomouc. 191 s. ISBN: 9788073461072.

Internetové zdroje:

www.mapy.cz

http://cs.wikipedia.org/wiki/Naučná_stezka

www.dohaje.cz

http://www.hrady.cz/wnd_show_pic.php?picnum=119726

<http://www.silvarium.cz/lesnicka-prace-c-5-10>

9 Přílohy

Obsah

1 Textové přílohy

Dotazník

2 Obrazové přílohy

Stanoviště číslo 2 – Podhorní Mlýn

Stanoviště číslo 3 – Závlahový systém, Mlýnský potok

Stanoviště číslo 4 – Černčice (kostel, věž)

Stanoviště číslo 5 – Rozcestí u křížku

Stanoviště číslo 6 – Mlýn Osíček

Stanoviště číslo 7 – Dolsko

Vzory informačních tabulí

Textové přílohy

DOTAZNÍK

Prosím Vás o pomoc a spolupráci při průzkumu názorů a postojů na potřeby a rozvoj turistiky prostřednictvím naučných stezek. Průzkum provádí student magisterského studia Fakulty agrobiologie potravinových a přírodních zdrojů České zemědělské univerzity v Praze v oboru Rozvoj venkovského prostoru.

Získané informace budou použity pouze pro interpretaci v diplomové práci a budou taktéž dány k dispozici institucím, které se zabývají informovaností veřejnosti o naučných stezkách v České republice.

Dotazník prosím vyplňte následujícím způsobem:

- neuvádějte nikde své jméno, dotazník je anonymní,
- po přečtení otázky, označte vybranou odpověď křížkem, nebo požadovaný údaj vypište do vyznačené řádky,
- odpovězte na každou otázku, pokud Vám nevyhovuje nabídnutá varianta odpovědi, zvolte tu, která je Vašemu názoru nejbližší.

1. Jste?

- muž
- žena

2. Vaše nejvyšší ukončené vzdělání:

- základní (včetně studujících žáků ZŠ)
- vyučen/a bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné vzdělání
- vysokoškolské
- doktorské

3. Uveďte Váš věk:

- do - 15 let
- 16 - 30 let
- 31 - 50 let
- 51 - 60 let
- nad 60 let

4. Uveďte prosím Váš rodinný stav:

- svobodný/svobodná
- ženatý/vdaná
- rozvedený/rozvedená
- vdovec/vdova
- nechci uvádět

5. Uveďte prosím Vaši ekonomickou pozici?

- student/studentka
- zaměstnanec na plný, nebo částečný úvazek

- soukromý podnikatel/ka,
- nezaměstnaný/á
- důchodce/důchodkyně
- nechci uvádět

6. Uveďte velikost Vašeho bydliště:

- Praha
- jiné město nad 20 tisíc obyvatel
- město pod 20 tisíc obyvatel
- vesnice

7. Slyšel jste někdy o naučných stezkách?

- ano
- ne
- nevím

8. Navštěvujete naučné stezky?

- ano, pravidelně
- ano, nepravidelně
- ne, nezajímám se o turistiku
- nechci odpovědět

9. Odkud jste se dozvěděl/a o naučných stezkách?

- z denního tisku a časopisů
- z televize
- od příbuzných, známých a přátel
- z internetu, ze sociálních sítí
- z reklamních letáků
- o termínu naučná stezka jsem se poprvé dočetl až v tomto dotazníku
- jinak, jak

10. Myslíte si, že naučné stezky mohou mít pozitivní vliv na rozvoj Vaší obce/města?

- ano
- ne
- nevím

11. Pokud ano, pokuste se uvést v jaké oblasti? (Zde můžete uvést i více odpovědí.)

- turistická
- poznávací
- rekreační
- relaxační
- ekonomická
- informační pro občany z blízkého okolí
- propagační pro obce a města
- vzdělávací pro místní školy (mateřské, základní, střední i vysoké)
- jiná, jaká

12. Uvítal/a byste větší počet naučných stezek v ČR?

- ano
- ne
- nevím

13. Uvítal/a byste větší medializaci a informovanost o naučných stezkách?

- ano
- ne
- nevím

14. Uvítal/a byste naučnou stezku i ve Vašem okolí?

- ano
- ne
- nevím

15. Pokud ano, pokuste se uvést v jaké oblasti? (Zde můžete uvést i více odpovědí.)

- v obci (věž, kostel, mlýny)
- podél Mlýnského potoka
- v okolních lesích
- v části Horka
- podél řeky Metuje
- jiná oblast, jaká

16. Pokud ano, pokuste se uvést, čím by se měla zabývat? (Zde můžete uvést i více odpovědí.)

- historií obce a okolí
- lesem a flórou
- řekou, toky
- systémem závlah
- mlýny
- faunou
- ovocnými stromy
- agroturistikou
- jinou aktivitou, jaká

17. Byl/a byste ochoten/a se připojit k realizaci a následné péči o naučnou stezku ve Vašem okolí?

- ano
- ne
- nevím

Pokud chcete cokoliv dodat k problematice naučných stezek v České republice, nebo k případné naučné stezce v okolí Černčic uveďte to prosím zde:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

student Petr Smola

Obrazové přílohy

Stanoviště číslo 2 – Podhorní Mlýn

Obr. č. 1 Místo pro vystoupení z lodí

Stanoviště číslo 3 – Závlahový systém, Mlýnský potok

Obr. č. 2 Místo pro umístění informační tabule č.3

Obr. č. 3 Stavidlo závlahového systému

Obr. č. 4 Mlýnský potok

Stanoviště číslo 4 – Černčice (kostel, věž)

Obr. č. 5 Věž z roku 1613

Obr. č. 6, 7 Odpočinkové místo – lavičky a odpadkový koš

Stanoviště číslo 5 – Rozcestí u křížku

Obr. č. 8 Pískovcový kříž a lavička

Stanoviště číslo 6 – Mlýn Osíček

Obr. č. 9 Přítok Mlýnského potoka k mlýnu

Stanoviště číslo 7 – Dolsko

Obr. č. 10 Místo pro umístění informační tabule číslo 7

Obr. č. 11 Soutok Mlýnského potoka a Metuje – Dolsko

Vzory informačních tabulí

Obr. č. 12 Babiččino údolí

Obr. č. 13 Ovocná stezka – Městec